a O Nus verbi dñi. Malachi interꝑtatꝛ angelus meꝰ. vñ Origenes eū angelū fuiſſe putat ſm ꝙ de iohāne dr: Ecce mitto angelū meū añ faciē tuā: qđ nos oīno nō recipimꝰ: vt angelus de celo veniēs aſſūpſerit corpꝰ humanū: vt iſraeli q̄ a dño mādata ſūt loquereꝛ. Dicūt vo hebrei hūc fuiſſe eſdrā ſacerdotē ⁊ poſt aggeū ⁊ zachariā ꝓphetaſſe ⁊ iō nō habere titulū: qꝛ liber eſdre dicit ipm eſdrā ⁊ alios ſecū aſcēdiſſe de babylone anno. vij. artaxerxes regis ꝑſarū. Et ideo putāt ipm eſdram q̄ ⁊ malachias ſub artaxerxe hāc ꝓphetiam cōtexuiſſe. ¶ Malachias — Ca. I

F.3.a
Mar.1.a

p malachiā ꝓphetā deꝰ pplm ſuū a
iſrl increpās ait† Dilexi vos dicit b
dñs. Et dixiſtis: In quo dilexiſti
nos? Nōne frater erat eſau iacob c
dicit dñs: ⁊ dilexi iacob: eſau aūt d
odio habui? Eſau aūt fratrem ia/ e
cob nō iniqua aut ſpōtanea volū f
tate odio habitum a deo: vel ſine g
meriti grā iacob dilectū manife/
ſtū eſt: cū ſcđm ꝑſciētiā ſuā: eſau q̄ h i
dē effuſionē ſāguinis fraterni cō/
cupiſcere: iacob āt i ſui cognitio/ k l
ne obſeruādā legē deſiderare co/
gnoſceret. Cuiꝰ rei grā ſupradicto m n
vſus ⁊ exemplo dicēs: † Dilexi ia/ o
cob: eſau aūt odio habui. Quis p
ex opibꝰ memoratoruꝫ: quorū li/ q r
ber geneſeos meminit: in q̄ vnuſ/
quiſq3 eoꝝ futurꝰ erat ꝓpoſito ma
nifeſte ꝯſtaret vt ſcriptū ē. † Creue
rūt pueri: ⁊ erat eſau hō agreſtis
ſciēs venari: iacob aūt hō ſimplex
manēs in tabernaculo. Nā reliq̄ s
q̄ lectiōe cōphenſa ſūt ꝑuaricatio t v
nē populi iſrl in obſeruādis ſacri
ficijs dei icrepationēq3 i eūdē (ꝙ
deos alienoſ coluerūt) ſignificāt. x y

Incipit argumentum.

M Alachias aperte ⁊ in fine oīm ꝓphetaꝝ dicit de abiectione iſrael ⁊ vocatione gētiū. Nō eſt mihi ait volūtas i vobis dicit dñs exercituū: ⁊ munꝰ nō ſuſcipiā de manu vr̄a. Ab ortu ei ſolis vſq3 ad occaſum magnū ē nomē meū i gētibꝰ: ⁊ i oī loco ſacrificatꝛ et offertur nomini meo oblatio munda. Explicit argumētū.

Incipit Malachias ꝓpheta:

Capitulum I

¶ alij ſic: Onus verbi domini ad iſrael in manu Malachie prophete.

a O Nus v̄bi domini 5†

Nico. de lyra

ciū bñficij: r̄nſio eſt manifeſtatio iuſticie dei bñfacientis ⁊ illoꝝ ingratitudinē increpātis vl ipetrātis. dicit igitur: Ideo. i. ꝓpter ꝑnotatā ingratitudinē. a Per mala. p. deꝰ po. ſuū. iſrl increpās. ſ. i ꝓphetia ſequēti. i. inchoās increpare. hic ē eñ inchoatio increpatiōis. ī. aūt vbi tāgitꝛ eoꝝ malicia. ſ. Nā reliq̄ ⁊c. ponitꝛ cōſūmatio. Inchoatꝛ ei in oſtēſione bñficioꝝ: cōſūmatꝛ in iproperatiōe malicie ingratoꝝ. b Dilexi vos dicit dominus. Ecce manifeſtatio bñficij: vide Malach. j. vbi ponūtꝛ verba iſta.
c Nonne frater erat eſau ia. ⁊c. hic inſinuatꝛ iuſticia increpātꝭ ex duobꝰ: ſcꝫ ex cōdecētia diuine iuſticie reprobādo eſau ⁊ eligēdo iacob: ⁊ ex congruētia v̄bi ꝓpoſiti ad eoꝝ increpationē. ibi: Cuiꝰ rei grā ⁊c. Iuſtꝰ ei fuit reprobādo eſau ⁊ eligēdo iacob. ſimiliter iuſte fecit icrepādo eos neglecto tāto bñficio eis ꝑſtito i electione eoꝝ i prē ſuo iacob. dicit igitꝛ: Nōne frater erat eſau iacob dicit dñs. q. d. ſic: Geñ. xxv. D. d Et dilexi iacob. eſau autē odio habui Malach. j. q̄ſi dicat: i h̄ dilexi vos ꝙ cū eſau ⁊ iacob eēnt fratres: dilexi iacob patrē veſtrū ⁊ nō eſau fratrē eius: nō tñ iniuſtꝰ fui nec iniuſte egi: ⁊ hoc eſt qđ ſequitꝛ:
e Eſau aūt frater iacob nō iniqua. i. iniuſta. f Aut ſpōtanea volūtate. q̄n aliq̄ fuerit rō. ſ. mala opa eſau in ꝑſciētia: lꝫ ei demerita ſimpliciter non ſint cā reprobatiōis. dico cā ꝓprie loquēdo in ꝑſcitis: nihilominꝰ cā ē q̄re ſemꝑ ꝑſciuntꝛ quātū ad h̄ ꝙ nō apponitꝛ eis gratia: nec cōfertꝛ gloria.
g Vel ſine meriti grā. cōgrui ſupple nō ē eni cā ꝑdeſtinatiōis ex ꝑte ꝑdeſtinati eiꝰ opatio bona: vel ꝙ ſe ꝑpa rat: ſꝫ cōgruū ē ⁊ quaſi quodāmodo motiuū cōferētis vt grām infundat: ſic inquā iacob electū non ſine gratia meriti. i. nō ſine ꝑparatione: qđ intelligenduꝫ eſt quātum ad ꝑparationē: gratie in ꝑſenti vel nō ſine gratia meriti. i. opis meritorij quo ad gloriā in futuro. Manifeſtū eſt: ⁊ ꝓbat hoc dicēs: h Cū ſm ꝑſcientiā ſuā. vidiſſet mala eſau ⁊ ꝑparationē iacob ad bonū ⁊ ad opa meritoria. i Eſau q̄ dē effuſionē ſanguinis fraterni cōcupiſcere: Geñ. xxvij. G. Oderat ſemꝑ eſau iacob ꝓ benedictione qua benedixerat ei pater: dixitq3 in corde ſuo: Veniēt dies luctus patris mei: ⁊ occidā iacob fratrem meum. k Iacob aūt ob ſui. i. dei: l Cognitionē: Geñ. xxxij. G. Vidi dñm facie ad faciē ⁊ ſalua facta eſt anima mea. ac ſi diceret: Cognoui dominū qꝛ ipſe me cognoſcere dignatus eſt. m Cuiꝰ rei gratia. Hic oſtenditꝛ verbū ꝓpoſitum congruere ad increpationē illorum. Primo igitꝛ inſinuatꝛ ipſa cōgruentia q̄ fuit electio iacob. Secundo innuitꝛ ratio electionis. ibi: Quis ex operibꝰ. dicit igitur: Cuiꝰ rei gratia. i. gratia electionis iacob ⁊ reprobationis eſau. n Supradicto vſus eſt exemplo. ſ. exemplo iacob ⁊ eſau ad increpationē iudeoꝝ. hoc inquā exemplo: o Dilexi iacob: quaſi diceret qꝛ ſic dilexi patrē veſtrū ⁊ fratrē eiꝰ reprobaui: magnū vobis bñficiū ꝑſtiti: idē ē ꝙ ꝓpheta vſus ē exēplo dilectionis iacob ⁊ reprobatiōis eſau ad increpationē iudeoꝝ.
p Quis ex operibus. cōtinua ſic. ita modo vſus eſt. ſ. dicto exemplo ad populi iſrl increpationē q̄ oſtenditꝛ gratia quā fecit deus illi. Quis ⁊c. i. licet ex illis que de iacob ⁊ eſau ſcripta ſūt: Geñ. xxv. D. pateat eſau dignū fuiſſe reprobatione ⁊ iacob electione. dicitꝛ igitꝛ: Quis ex operibꝰ memoratorū. ſ. eſau ⁊ iacob. — †Mal. 1. b
q Quorum. memoratorū ⁊ operū eorundē. r Liber geneſeos meminit: Geñ. xxv. et. ī. in pluribus capitulis. Vel ſic: Cuius rei gratia: q̄ſi ad oſtēdēdū ꝙ de factis eorum preſcientiaꝫ habuerit. ſ. dicto exemplo vſus ē: qꝛ tales cōſtat ſic diuiſos ſm reprobationē ⁊ electionē anteq̄ natos. Quis ex operibus. q. d. conſtat ꝙ deꝰ facta eoꝝ ꝑſciuerit q̄ in geneſi determinātꝛ aperte: Geñ. xxv. vbi dicitꝛ: Quibus adultis factus eſt eſau vir gnarus venandi ⁊ homo agricola. iacob autē vir ſimplex habitabat in tabernaculis. s Nā reliqua. Hic ſubditꝛ de improperatione malicie eorū: que oſtenditꝛ in duobus. ſ. in preuaricatione diuinoꝝ mandatorum quo ad ritum ſacrificioꝝ ⁊ quo ad cultum idoloꝝ. Continuat ſic: in principio ꝓphetie vſus eſt exemplo dilectionis iacob ⁊ odij eſau: ad inſinuandū gratiā iudeis preſtitam ⁊ ingratitudinē increpandā: ⁊ conſequēter in ꝓphetia manifeſtata eſt eoruꝫ trāſgreſſio. Naꝫ reliqua. ſ. ab eo qđ dictū ē in principio. ſ. Dilexi vos ⁊c. — †Mal. 1. a — †Geñ. 25 d
t Que lectione cōphenſa ſunt. i. dicta conſequēter in prophetia.
v Preuaricationē populi iſrael in i obſuādis ſacrificijs dei. Malach. j. Offeretis ſuꝑ altare meū pollutū panē ⁊c. Item in eodē. D. Maledictus doloſus qui habet in grege ſuo maſculum ⁊ votum faciēs immolat debile domino ⁊c. x Increpationemq3 in eundem ſcilicet populum iſrael. y Qꝛ deos alienos coluerunt ſignificant: Malachie. ij. Tranſgreſſus eſt iuda ⁊ abominatio facta eſt in iſrael: et in hieruſalem: quia contaminauit iudas ſanctificationeꝫ domini quam dilexit: ⁊ habuit filiam dei alieni. Item Malachie. iij. A diebus patrum veſtroꝝ receſſiſtis a legitimis meis ⁊ nō cuſtodiſtis.

Finit qualiſcunq3 expoſitio iſtius prologi.

A

Poſtilla Nicolai de lyra ſuper Malachiam prophetā incipit.

Capitulū I

5 O Nus verbi domini. Hic incipit prophetia malachie. Et diuiditꝛ in duas partes ſcꝫ in ꝓemium et tractatū. Tractatus incipit. ibi: Dilexi: vos ⁊c. In prima parte deſcribitꝛ impoſitio officij propherandi ipſi malachie. cū dicitꝛ: Onꝰ verbi domini. i. officiū denunciandi verbum diuinū. Officiū ei alicui impoſitū dicitꝛ onus eius ſm cōem modū loquēdi quo frequēter vtuntꝛ prophete. Secundo oſtēditur

❡ Malachias latine interꝑtaẗ angelus.i.nūcius. Quic
quid enī dicebat quaſi a dn̄o eſſet mādatū ita credebaẗ:
⁊ ita nomē eiꝰ ſeptuaginta interꝑtes trāſtulerūt. dicētes
aſſūptio verbi dn̄i ſuꝑ iſrl̄ in manu angeli eius. Prophe/
tauit aūt nouiſſimꝰ in babylone qn̄ ⁊ Aggeꝰ. Sciendū
ꝙ abducto iſrl̄.i.decē tribubꝰ in
captiuitate: indifferēter priſtino
noīe ⁊ due tribꝰ.i.iudas ⁊ benia/
min appellanẗ iſrael. Hic ꝓphe
taẗ graue pondus: qđ iudas pro
pctis portare cōpelliẗ: vt grauio
ra peccata deponat vt ſentiat per
tormēta quē n̄ ſenſerat ꝑ bn̄ficia:
⁊ ne pena videaẗ in ſuos iniuſta
ſubijcit dn̄s: Dilexi vos ⁊ ex dile
ctione corripio vos. a Ad iſrl̄
Quia pondus appellat: graue q̄
dē ſignificat. Sed qꝛ ſubdiẗ ad iſ
rael.i.ad emendationē illiꝰ ppl̄i.
In altero apta inimicitiarū cōfeſ
ſio eſt. In altero cōſolationis ꝑs
et amicitie. In manu.i. opibus.
In quorū em̄ manibꝰ eſt iniqui/
tas: ⁊ quorū manus plene ſūt ſan
guine: in his nō fit ſermo dei: ſed
B in his q̄ lauāt manꝰ inter innocē
Aggei.i.a tes. vn̄ diciẗ: Sermo dei factꝰ eſt
in manu aggei vel hieremie. At
cetera taceā. Et ꝙ de babylonica
captiuitate nuꝑ reduxi: tractabo
nūc q̄ operatus ſū in vobis ab ipis
cunabulis anteq̄ rebecca eſau ⁊
iacob peperiſſet. In iacob vos di/
lexi: in eſau idumeos odio habui.
Nec ſolū dilexi iacob ⁊ eſau odio
habui anteq̄ naſcerenẗ: ſed i po/
ſteros eoꝝ amorē ⁊ odiū ſeruaui.
Quia mōtes eſau q̄ dicunẗ ſeyr:
redegi i ſolitudinē: ⁊ vrbes deſer/
tas a ſerpētibꝰ ⁊ beſtijs obtineri
feci. Dilectio ⁊ odiū dei vel ex
ꝑſcientia naſcitur futuroꝝ: vel ex
operibꝰ: alioq̄n diligit deꝰ cūcta
q̄ creauit: ſed eos ꝓprie diligit q̄
vitioꝝ ſūt hoſteſ: ⁊ illos odit q̄ vi
tia amant: ⁊ deſtructa a deo reedi
ficare laborāt. Iudei falſo ſibi
blandiunẗ: ꝑ edom romanos ꝑ
iſrl̄ ſe ꝓphetari ꝙ in cōſūmatione ſeculi deſtructo roma/
no impio.i.idumeo regnū orbis veniat ad iudeos.

Allego. Allegorice. Iſrael vir vel ſenſus cernēs deū: vel dire/
ctus cū deo. A deo diligiẗ q̄ vult dilectionis dei in ſe ſci/
re rōnē: cui reſpondet deus eſau.i. vitia: ⁊ iacob.i. virtu
tes ex vno cordis fonte ꝓcedere: qꝛ ex libertate arbitrij ī
vtrāq̄ partē vt volumꝰ declinamꝰ: ſed priora naſcunẗ vi
tia ꝑ infantiā ⁊ puericiā ⁊ iuuētutē q̄ poſt ſequens etas
corripit ⁊ ſupplātat. Maior frater hyſpidus: ſanguinariꝰ
venatione ſiluis ⁊ beſtijs delectaẗ. Minor enī ſimplex: i/
nocenter habitat domū. deꝰ fines idumee.i. terrene men/
tis ⁊ ſanguinee redigit in ſolitudinē: ⁊ nihil de terra ſinit
creſcere et eſſe ꝑpetuū. Quod ſi impudēs malicia q̄ ſunt
dei ſermone deſtructa rurſus edificare velit: deus inſtau/
rata a vitijs deſtruit: ⁊ terminis hoſtiū ſubuerſis: tūc vi/
Mich.5.b det oculus iſraelis ⁊ ſancti qui dicunt: Magnificeẗ domi
nus ī terminis eoꝝ q̄ deū mēte conſpiciūt. b Filiꝰ ho/
norat pa. Loquiẗ ad eos q̄ reuerſi de babylone nōdū edi
ficato templo: nec extructa ciuitate ꝑmanebāt in priſtinis
peccatis: deū nec amore nec timore venerantes. Vult aūt
primū deus vt filij eius ſimus ⁊ bonū volūtate faciamꝰ
quod conſequi volumus ſi aūt hoc volumꝰ ſaltem vt ſer/
uos nos habeat: ⁊ a malis per tormētorū formidinem re
cedamus. Per ſpiritum adoptionis efficitur homo fi
lius dei. per ſpiritum ſeruitutis in timore fit dei ſeruus.
Mat.5.b Filius honorat patrē ſicut ſcriptū eſt: Sic luceat lux.v.c.
h.v.v.o.v.b.et.g.p.v. qui ī celis eſt. Seruꝰ etiā honorat
dn̄m nō eadē charitate qua filius. Sꝫ deꝰ ſciēs differētiā
ſerui ⁊ filij: a filio gloriā a ſeruo timorē q̄ ē initiū ſapīe ex
petit vt de timore ſerui ad gloriā filij trāſeamus.

❡ Ad vos

---

a ❡ iudā ⁊ beniamin ad quos ſolebat fieri ſermo ⁊ viſio dei. ❡ Ego

a ad iſrl̄ i manu malachie ꝓphe. Di a b c

a ❡ dū boni a malis amorē remoui. ❡ temeri tate qua peccāt obliti bn̄ficiorū dei rn̄dēt.

lexi vos dicit dn̄s. Et dixiſtꝭ: In d

quo dilexiſti nos? Nonne frater e†

erat eſau iacob dicẗ dn̄s: ⁊ dilexi f

iacob: eſau āt odio habui? Et po g h†

❡ ſeyr.

ſui mōtes eiꝰ i ſolitudinē: ⁊ here/ i†

ditatē eiꝰ i dracones deſerti. Q k†

a ❡ quidē. ❡ ad irā dei.

ſi dixerit idumea deſtructi ſumꝰ l

a ❡ rurſum. ❡ ciuitates.

ſed reuertētes edificabimꝰ q̄ de

a ❡ dn̄o ꝑdicente ſciatꝭ ꝙ irā meā eterna corū va

ſtructa ſūt: hec dicit dn̄s exercitu

ſtitas approbabit.

um. Iſti edificabūt ⁊ ego deſtru/ m

aꝫ. Et vocabūẗ termini ipietatꝭ: †

a ❡ odio meo rebꝰ i eſau oſtēſo: amorē ī vos.i. in iacob factis approbabo: qꝛ illis deſtructis vide/ būt oculi veſtri: ⁊ ex cōparatione malorū q̄ frater veſter patiẗ dei in vobis bn̄ficia ſentietis.

⁊ populꝰ cui iratꝰ ē dn̄s vſq̄ in

eternū. Et oculi vr̄i videbunt: et n o

a ❡ q̄uis prius q̄ naſceremini in iacob ſicut fili/ os vos amare cepi: tn̄ eligite quo vocabulo me noīetis: an pater veſter ſim an dn̄s. ſi pater veſter ſum offerte honorē et pietatem: ſi dn̄s ne cōdēna ris ſed timere.

vos dicetis: Magnificeẗ dn̄s ſu p q

b ꝑ ẗminū iſrl̄. Filiꝰ honorat patrē r†

⁊ ſeruus dn̄m ſuū. Si ergo pater s t

---

ditur cui verbū hmōi ſit denūciandū. cum diciẗ: a Ad iſrael.
Poſt reditū enī captiuitatis babylonice quo tꝑe ꝓphetauit ma/
lachias: populus rediēs nomē iſrael obtinuit: qꝛ captiuitas decē
tribuū nō redijt. Tertio notificaẗ ꝓpheta ex nomine. cū diciẗ:
b In manu malachie.i. per ipſū malachiā. Malachias aūt īter
ꝑtaẗ angelus domini: ex hoc aūt dixerūt
aliqui ꝙ fuit angelus ī corpore aſſūpto.
alij vero ꝙ fuit eſdras ſcriba: ſed iſta nō
habēt auctoritatē ex ſcriptura. ideo eadē
facilitate cōtēnunẗ qua ꝓbanẗ.
c Dilexi vos. Hic incipit tractatus. Cir
ca quē ſciendū ꝙ principalis intētio ꝓ/
phetarū fuit denunciare xp̄i aduentū vt
diffuſius dictū fuit in pricipio Hieremie:
⁊ ideo malachias ꝑmo arguit multiplex
peccatū populi. Secūdo denūciat aduen
tū chriſti ca.iij. Et qꝛ penitentia de pecca
tis eſt diſpoſitio ad receptionē redempto
ris: ſm ꝙ diciẗ Matth.iij. Penitentiam
agite: appropinquabit enī regnū celorū
ideo prima diuidiẗ in duas partes: quia
primo ꝓpheta arguit ſacerdotes ⁊ popu
lum cōiunctim. Scđo magꝭ diuiſim. ibi:
Filius. Igiẗ primo arguit omnes ſimul
de ingratitudine: in ꝑſona dei d. Dilexi
vos: ⁊ hec ingratitudo patet ex reſponſi/
one populi cū dꝛ: d In quo dilexiſti
nos: quaſi dicat nō apparet erga nos tua
dilectio ſpecialis ꝑ ceteris: ſed hec reſpō
ſio tanq̄ falſa excludiẗ. cū ſubdiẗ in per
ſona dei: e Nōne frater erat eſau ia/
cob. quaſi dicat ſic: qꝛ fuerūt filij eiuſdem
patris ⁊ matris: vt ptꝫ Gen̄.xxv.
f Et dilexi iacob. dando ei benedictio/
nē paternā ⁊ hereditatis ꝓmiſſionē: que
tn̄ annexe erant tūc temporis primogeni
ture. g Eſau aūt odio habui. denegan
do iſta ſibi cū tn̄ eſſet primogenitꝰ: vt ptꝫ
Gen̄.xxv.et.xxvij. hec aūt dilectio iacob
et odiū eſau fuerunt ſigna electionis ⁊ re
probationis eterne: ⁊ ſic allegat apoſto/
lus Ro.ix. ⁊ in hoc apparet dilectio dei
ſpecialis ad populū iſrael qui deſcendit
a iacob: ⁊ alio noīe dictus eſt iſrael Gen̄.
xxxij. ſecundo oſtendiẗ ſpecialis dilectio
ad iſrl̄: ⁊ odiū ad populū deſcendentē ab
eſau per effectum. h Et poſui montes
eiꝰ.i. terrā eſau montuoſam vt in ſolitudi
ne ꝑ nabuchodonoſor regē. i Et hereditatē eius in dracones.
talia eīm animalia ſolent habitare in terra deſerta: ⁊ etiā in ruinis
edificiorū. k Q ſi dixerit idumea: id eſt populus idumee.
l Deſtructi ſumus ſed reuertentes edificabimꝰ: terrā noſtrā me
lius q̄ iudei reuerſi edificauerūt ſuā. hoc excludiẗ cū ſubdit in ꝑ/
ſona dei: m Iſti edificabunt et ego deſtruam ⁊ vocabunẗ ter/
mini impietatis: id eſt terra in qua viguit impietas: ꝓpter quam
iratus eſt dominus cōtra terrā et populū in ea habitantem.
n Et oculi veſtri.o iudei. o Videbūt vindictā meam in idu/
meis qui ſemꝑ fuerunt vobis moleſti. p Et vos dicetis ma/
gnificeẗ dominus: id eſt appareat magnitudo eius.
q Super terminū iſrael: id eſt ſuꝑ terrā iſrl̄ ipſam et habitato/
res eius ab hoſtibus ꝓtegendo ⁊ in bonis multiplicando.
r Filius. Hic cōſequēter arguit ſacerdotes et populū diuiſim: ⁊
primo de peccatis in deū. ſecūdo in ꝓximū ca. ſequēti. Prima in
duas: qꝛ primo arguit ſacerdotes. ſecūdo populares. ibi: Et vos.
Prima adhuc in duas: qꝛ primo ſacrificium ſacerdotū excludiẗ
tanq̄ malum. ſecūdo ſacrificiū noue legis cōcludiẗ tanq̄ deo ac/
ceptiſſimū. ibi: Non eſt. Circa primū ſciendū ꝙ licet totus popu/
lus iſrl̄ diceretẗ dei filius: Exo.iiij. Filius meꝰ primogenitꝰ iſrael.
tamē ſacerdotes ad eius miniſteriū deputati dicebāẗ dei filij ⁊ ſer
ui modo ſpeciali. ⁊ ſic loquiẗ hic: Filius honorat patrem.i. teneẗ
honorare: quia habet ab eo eſſe nutrimentum ⁊ documētū.
s Et ſeruus dominū ſuum. ſupple timebit. quia nō eſt in hebreo
nec in libris correctis: ſed ſubintelligitur. t Si ergo pater ego
ſum. ⁊ accipiẗ hic ſi pro quia: quia deus eſt pater omnium per cre
ationē et ſpecialiter iudeorum per legis dationem: que nō fuit da/
ta alijs populis Pſ̄.cxlvij. Non fecit taliter omni nationi: ⁊ iu/
dicia ſua nō manifeſtauit eis. ⁊ adhuc ſpecialius ſacerdotū quos
elegit ad ſuum miniſterium.

Vbi eſt

a Ad vos o ſacerdotes. Corripit ſermo diuinꝰ epiſcopos ⁊ miniſtros eccleſie negligentes: vel oẽs q̄ in xp̄o baptizati: xp̄i noīe cenſent̄ cur nomen eius deſpiciant: q̄bus aperit cauſas offenſe polluit panē.i. corpus xp̄i: q̄ indignꝰ accedit ad altare ⁊ menſam domini: ⁊ ſi nō ſcelerata voce: ſcelerato ope deſpicit. Vel doctor eccleſie mēſam diuine ſcripture polluit ſi vel ꝓ humana glīa vel pro lucro tēporali vl' fauore ſeculi auditoribus illam expendit. Juxta traditionem hebreoꝝ debebāt ſacerdotes panē ꝓpoſitionis ſerere: metere: molere: coquere. ⁊ nūc ſumitis quoſcūqȝ de medio ⁊ temerarie dicitis: In quo polluimus? Sed dū ſacramēta violantur: ipſe cuiꝰ eſt ſacramētū violatur. Vel poteſt dici ꝙ reuerſi de babylone nōdū extructo tēplo habitantes in ruinis hierl'm non habentes altare prioris glorie: putabant deeſſe ſanctimoniā religionis q̄ deerat ab initio ſanctificationis. b Si offeratis cecum ad imo. Reuerſi de babylone illicitas deo victimas offerebāt: cecas ⁊ claudas que in leuitico ꝓhibebant̄ offerri.

Allego. Allego. Ceca eſt anime victima que non illuſtrat̄ chriſti lumine. Clauda eſt rogantis oratio que duplici mente accedit ad orādū: languida ⁊ omni infirmitate depreſſa que nō habet chriſtum dei virtutem et dei ſapientiam. huiuſmodi preces ſi offerant eccleſiarum principi aut cuilibet erudito ſapientieqȝ doctori: nōne repudiabunt̄. c Et nūc. Quia obtuliſtis debiles hoſtias et oīa que dixi feciſtis: Agite penitentiā ſi quomodo miſereatur noſtri deus: nullus enim ex miniſtris meis eſt: a maiore vſqȝ ad minimum qui non accipiat a me mercedem laboris ſui de decimis ⁊ de his que a populo offerunt̄.
d Non eſt. Regula ſcripturarū eſt vbi manifeſtiſſima ꝓphetia de futuris texitur: per incerta allegorie nō extenuare que ſcripta ſunt. Increpat ergo ſacerdotes iudeorum q̄ offerunt non idonea ad immolandum: vt ſciant carnalibus victimis ſpirituales ſucceſſuras. e Et vos polluiſtis illud. Propterea o ſacerdotes iudeorū ī omni loco offertur mihi oblatio munda: et eſt magnum nomen in gentibus: q̄ʒ dicitis: Menſa dñi .c.e. quia deerat ornatus tēpli: putabāt reuerſi de babylone minorem eſſe cultum religionis q̄s dominus redarguit. Vel ita poteſt dici: polluiſtis nomen meū in eo ꝙ dicitis: Quid ꝓdeſt ſi offeramꝰ optuma: qualiacūqȝ

ego ſū vbi eſt honor meꝰ: ⁊ ſi a b
dñs ego ſū vbi ē timor meꝰ c
a dicit dñs exercituū ad vos: d†
a ſermo dirigit̄. a q̄ paſſi ſeruiturē debueratis ad deū tota mēte cōuerti ⁊ nūc cōtēnitis: ⁊ eū quē occulta nō fallūt ſciſſitamini quaſi ignarū: vt vulnꝰ cōſciētie impudēt̄ diſſimuletis. vultis aūt ſcire in quo deſpexiſtis offert' ſup altare meū panem pollutum.
† o ſacerdotes q̄ deſpicit' nomē meū: ⁊ dixiſtis i quo de- †
ſpeximꝰ nomē tuū? Offertis e†
a propoſitionis.
ſup altare meū pānez pollutū. Et dicitis: In quo pollui f
a pollutis. a opere.
mꝰ te. In eo qꝺ dicitis: mēſa g
a o miniſtri altaris.
b dñi deſpecta eſt. Si offerat' †
cecū ad imolādū: nōne malū
a quecūqȝ debilitate cōfectū.
eſt? † Et ſi offeratis claudū et h
lāguidū nōne malū ē? Offer i k
a potiꝰ reſpueret ⁊ ſibi factā iniuriā putaret: ⁊ offers deo quod non auderes homini offerre.
illud duci tuo ſi placuerit ei:
aut ſi ſuſcepit faciē tuaz dicit
c dñs exercituū. Et nūc depca †
mini vultuz dei vt miſereat̄
vrī: de manu eī vr̄a factū eſt
a quod improperaui vobis.
h: ſi q̄ mō ſuſcipiat facies veſtras dicit dñs exercituum:
a ex hoc oſtendit̄ acceptior deo eſſe ſeruitus illa q̄ ī p̄nti mercedē nō poſtulat.
† Quis eſt ī vobis q̄ claudat l†
oſtia ⁊ incendat altare meū
d gratuito? Nō ē mihi volūtas m†
a qui imūdi offertis.
ī vobis dicit dñs exercituū:
a ſanguinē hircorū et taurorū: ſed thymiama orationum.
et munus nō ſuſcipiā de ma- n†
a nō in vna iudea vel ſola hieruſalē. vnde ſaluator: Pater manifeſtaui nomē tuū hominibus. q. d. m.
nu veſtra. † Ab ortu enim ſo- o†
lis vſqȝ ad occaſū magnū eſt p
nomē meū in gētibꝰ: ⁊ ī oī lo q
a in cerimonijs chriſtianorū.
co ſacrificat̄ ⁊ offert̄ noī meo
oblatio mūda: q̄ʒ magnū eſt r
nomē meū ī gētibꝰ dicit dñs
a ⁊ cū nomē meū ſit ita magnū futurū in gentibꝰ vos principes iudeorū illud polluiſtis: ſic enī vaticiniū futurorū texit vt p̄ns tempus nō deſerat.
e exercituū. Et vos polluiſt' il s†
lud ī eo ꝙ dicitis: menſa do- t v
a altare pollutum putatis et holocauſta ſuperpoſita et ignem qui deuorat: nec intelligitis deum non querere aurum et gemmas ⁊ multitudinem hoſtiarum ſed offerētis deuotionē.
mini contaminata eſt: et qꝺ
ſupponitur contemptibile ē
cum igne qui illud deuorat. x

a Vbi eſt honor meꝰ. quaſi diceret. non defertis mihi honorē vt debetis. b Et ſi dñs ego ſum. ſ. ꝑ gubernationē veſtri ſpecialē. c Vbi eſt timor meus. q. d. nō apparet in vobis. Et ſciendū ꝙ vbi dicit̄ hic: Et ſi dominus ego ſum. In hebreo habetur. Si domini pluraliter: Ego ſuz: in quo deſignatur in deo pluralitas perſonaꝝ in vnitate eſſentie: q̄ʒ nomē plurale coniungit̄ cum ꝓnomine ſingulari. d Dicit dominus exercituū ad vos o ſacerdotes ⁊c̄. ab illo enī loco: Filius honorat ⁊c̄. vſqȝ ibi incluſiue: In quo deſpeximus nomē tuū: totuz eſt ſub vno verſu in hebreo. Ex quo p3 ꝙ ab illo loco incipit arguere ſacerdotes: et ſubdit̄ reſponſio domini. e Offertis ſup altare meum panem pollutū. Panes eī ꝓpoſitionis debebant per manus ſacerdotum piſtari formari et decoqui: ⁊ ipſi ad euitandū laborem faciebāt per alios hoc fieri: vt dicunt aliqui. Alij vero dicunt ꝙ dicitur hic panis pollutus eo ꝙ erat de tritico per rapinā acquiſito formatus. f Et dicitis. vos male excuſando. In quo polluimus te: ⁊ ſubdit̄ domini reſponſio. In eo ꝙ dicitis. i. facto oſtenditis. g Mēſa domini deſpecta eſt. per hoc enī ꝙ ponitis ibi panem p̄dicto modo formatum dehonoratis eam: ⁊ ad h inducit exemplum dicens: h Et ſi offeratis claudum ⁊ languidum. ſ. animal indebitum ſup altare holocauſtorum. i Nonne malū eſt. q. d. ſic: quia hoc eſt prohibitum in lege. k Offer illud duci tuo ⁊c̄. q. d. ſi offerres illud principi terreno qui eſt cinis ⁊ puluis nō placeret ſibi: nec ꝓpter hoc exaudiret p̄ces tuas: ⁊ multo minus debent talia deo offerri. ideo ducit eos ad penitentiā d. Et nūc dep̄camini vultū dei ⁊c̄. l Quis in vobis claudat oſtia ⁊c̄. quaſi diceret nullus de vobis impēdit mihi iſta officia gratis: q̄ʒ oſtiarij templi ⁊ illi qui nutriebāt ignē in altari habebāt inde magnū emolumētū. m Nō eſt mihi. Hic cōſequēter concluditur ſacrificiū deo gratū excludendo p̄dictū offerēdi modū cum dicit̄: Non eſt mihi voluntas in vobis. i. beneplacitū ꝓpter malum veſtrum.
n Et munus nō ſuſcipiam de manu veſtra. quia ſacrificia veteris legis nō erāt accepta niſi ex bonitate offerentis. iō dicit̄ Geñ. iiij. Reſpexit dñs ad Abel ⁊ ad munera eius. i. ad bonitatē abel principaliter ⁊ ad eiꝰ munera cōſequenter. o Ab ortu enī ſolis vſqȝ ad occaſū. i. ꝑ orbē vniuerſum.
p Magnū ē nomē meū ī gē. qꝺ exponit Ra. Sa. dupliciter. Vno mō q̄ʒ l3 gētiles adorarēt idola vt deos: tū̄ dicebāt deū celi ⁊ terre excellētiorem illis dijs: ſed ab hac expoſitione diſcordat qꝺ ſubdit̄:
q Et in omni loco ſa. ⁊c̄. quia ſi gentiles cū deo celi idola colētes deo facerēt oblationē. illa nō eēt munda corā deo: q̄ʒ ab idolatris eſſet oblata. ⁊ iō cū hoc ponit aliā expoſitionē dicēs: ꝙ iſte paſſus itelligit̄ de iudeis īter gētiles ꝑ orbē diſꝑſis: deum adorātibꝰ deuote: quoꝝ orō dr̄ hic mūda oblatio: ⁊ ꝑ eos nomē dñi p̄dicat̄ magnū ī terris gētiliū h iſtud nō videt̄ verū: nō eī ē veriſil'e ꝙ illi q̄ erāt diſꝑſi īter gentiles idolatras tp̄e malachie eēnt iuſtiores ⁊ mūdiores q̄ʒ illi ſacerdotes qui redierant de babylonica captiuitate quos hic arguit: vt dictuz eſt: ſed magis ſequebantur mores gentilium inter quos habitabāt: ꝓpter quod dicēdū ꝙ iſte paſſus loquit̄ ad lr̄am de ſacrificio noue legis qꝺ ē eucharíſtia qꝺ ē mūdiſſimū ⁊ deo acceptiſſimū. ī oībꝰ etiā fere natiōibꝰ ſūt aliq̄ xp̄iani h ſacrificiū offerētes: ⁊ cū dr̄ hic: r Quia mag. ē. ⁊c̄. loquit̄ ꝓpheta de futuro ꝑ modū p̄ntis ꝓpter certitudinē ꝓphetie.
s Et vos pol. Hic ꝯñr ꝓpheta arguit populares: q̄ʒ illi q̄ debebāt offerre oblatiōeſ mūdas ⁊ electas offerebāt ꝺ peioribꝰ: vt videbit̄. ī. ⁊ iō hic arguūt̄ cū dr̄: ⁊ vos polluiſtis illud. ſ. nomē meū q̄ʒtū ī vobis eſt. t In eo ꝙ di. ſicut ⁊ ſacerdotes.
v Mēſa dñi cō. eſt. i. pōt ibi fieri licite oblatio de minoribꝰ bonis. x Cū igne q̄ il. deuo. i. cū igne q̄ fuat̄ ſemꝑ ī altari holocauſtoꝝ ad cremādū adipes ſacrificiorū: q̄ poterat fieri ex q̄buſcūqȝ lignis: ⁊ eodē mō arguebāt de ſacrificijs ibi offerēdis.

† § 1. di. oportet.
C
† 49. di. c. ſacerdoteſ. ⁊ claudū of.
† 1. q. 3. c. 1. v. qs eſt iſ quit.
† Pſ. 49. et .iii.
D

¶ liacūq; offerant igne ſūt deuorāda. a Et dixiſtis. Dixiſtis de captiuitate reuerſi ſum⁹: ꝑde hoſtib⁹ fuimus: labore vie et pauꝑtate attriti ſum⁹: qualiacūq; habem⁹ offerim⁹: ⁊ hoc dicēdo exufflaſtis.i.ꝑ exufflationē indigna feciſtis veſtra ſacrificia: ⁊ iō nō ſuſcipiā. b Maledict⁹. Quicq̄d human⁹ animus in excuſatione ſui pcti pōt inuenire: ⁊ falſa ſatiſfactione defendere: h̄ ꝓuidēs diuin⁹ ſermo: coꝛrigit ⁊ condēnat: quaſi: qꝛ offertis languida: et hec de rapinis ⁊ fletib⁹ miſeroꝝ: ⁊ inſuꝑ dicitis ꝺ̄ labore ⁊ pauꝑtate offerim⁹ qꝺ̄ habem⁹: ꝓpterea audite qꝺ̄ infero. Maledict⁹ do. his verbis oñdit habere eos q̄ optima ſunt: ⁊ offerre q̄ mala ſūt.

Allego. Allego. Pōt ꝑ maledictū et do. deſignari ppl's iudeoꝝ q̄ de grege ſue gētis habebat maſculū: agnū q̄ tollit pctā mūdi: de q̄ fecerat votū ꝙ venietē ſuſciꝑet.

Geñ.22. b Sʒ qñ vidit herētē coꝛnib⁹ inter virgulta noluit eū immolare.i. ſuſciꝑe: ſʒ obtulit debile eligēs barnabā ꝑ quē ſignat̄ diabolus. ſed qꝛ xp̄s erat rex magn⁹ ſuꝑ oīa.iō gētes nomē ei⁹ cū foꝛmidoloſo hono reuenerāt̄. Aliter: Aliqñ hō bñ creat⁹ a deo habet ingeniū aptū ſacris diſciplinis: ſʒ tradit luxurie ⁊ inertie: ⁊

A habēs maſculū: offert debile.i. oꝛationē aliq̄ animi ꝑturbatione coꝛruptā: hic ſentiet in ſe eē cōpletū qꝺ̄ ſcriptū

Sap.6.a eſt: Potētes potēter toꝛmēta patient̄.

Et nūc. Feciſtis qꝺ̄ impium eſt ad cōtēptū mei: ſʒ qꝛ malo penitētiā pctōꝛis q̄ʒ moꝛtē etiā nūc ꝑ cōminationē vos reuocoꝛ: ſed ſi nolueritꝭ.p.ſ.c. mittā in vos verā penuriā vt nō mētientes: ſʒ oīm rerū egeſtate coacti dicatꝭ vos nō habere optima q̄ offeratis. Unde ꝓprie ſacerdotibus ꝺ̄r ꝙ ſi nō dederint gloꝛiā noī dñi ꝑ ſuā bonā cōuerſationē: patient̄ egeſtatē oīm bonoꝝ: hi qꝛ nō bñdicūt ſanctis ex vero coꝛde: ſꝫ ꝑ dulces ſermones ſeducūt coꝛda innocētiū: nō merent̄ dei benedictionē.

¶ nec ſufficit pꝛioꝛis ſermonis impietas ſed dixiſtis etiam.

a ⁊ dixiſtꝭ. Ecce de laboꝛe. Et exuf/ a b
flaſtis illud dicit dñs exercituū. c
Et intuliſtis ꝺ̄ rapinis claudū et d
¶ ergo.
lāguidū: ⁊ ītuliſtis mun⁹ † Nūq̄d e
¶ tale.
ſuſcipiā illud de manu veſtra di/
b cit dñs exercituū? Maledict⁹ dolo f
a ¶ ſi nō habes maſculū nō nocet tibi maledictio
ſus q̄ habet in grege ſuō maſcu/
lū ⁊ votū faciens īmolat debile g h
dño. Quia rex magn⁹ ego dicit i
a ¶ et ſi iudei cōtemnāt.
dñs exercituū ⁊ nōmē meū hoꝛ/ k
ribile in gentibus. Ca.II
¶ igitur. ¶ o ſacerdotes.
c Et nunc ad vos manda l†
¶ eſt. ¶ q̄ maioꝛis dignitatis: ⁊ cui plus cōmittit̄ plus ab eo exigit̄.
tum hoc o ſacerdotes ſi
noluerit is audire † Et ſi nolueritꝭ m
¶ bene viuendo.
ponere ſuꝑ coꝛ vt detis gloꝛiā
¶ quod magnū in gentibus.
nomini meo ait dñs exercituū:

cuſare pctm̄ ſuū. Et ſubdit̄ dei reſpōſio cū ꝺ̄r: e† Offertis ſuꝑ altare meū panē pollutū.i. euchariſtiā. q̄ licet in ſe ſit mūdiſſima: tñ indigne offerēti cedit ad graue pctm̄. Uel ꝑ panē pōt hic accipi dei verbū qꝺ̄ ab eis ꝓpoſitū ꝺ̄r pollutū: qꝛ ſic dicit Greg. cui⁹ vita deſpicit̄ reſtat vt ei⁹ ꝑdicatio cōtēnat̄.

† Si offeratis cecū ⁊c̄. Cecū offerre eſt facere bonū opus de genere. tñ indiſcrete. Claudū offerre eſt facere bonū opus praua intētione ſicut elemoſynā dare pauperi mulieri vt ad foꝛnicationē ꝑtrahat̄. Languidū offerre ē bonū opus ꝺ̄ genere facere: tñ cū hoc viuere luxurioſe: talis aūt oblatio nō eſt accepta coꝛā deo. iō ſequit̄: † Et nūc depcamini vultū dñi: vt miſereat̄ veſtri. et pʒ. l† Quis eſt ī vobis ⁊c̄. hic arguit ingratitudinē ſacerdotū d. Amos.5.f

Quis ē ī vo. ⁊c̄.i. ſuiat ī eccl'ia gratis. q.d. null⁹: qꝛ ꝺ̄ pr̄imonio crucifixi laute viuūt: ⁊ pauci officiū debitū faciūt. iō ꝺ̄ ipſis ſeq̄t̄: m† Nō ē mi. voluntas in vobis dicit dñs.i. officiū veſtrū nō eſt mihi gratū. n† Et mun⁹ nō ſuſcipiā de manu vr̄a.i. inquantū eſt a vobis tñ acceptū eſt inquātū eſt a deo ſicut euchariſtia ē accepta deo licet ſit a malo ſacerdote oblata.

o† Ab oꝛtu eni ſolis vſq; ad occaſum magnū ē nomē meū in gentib⁹.i. oꝛationes ſimpliciū bñ viuentiū accepte mihi ſūt vbiq; fratꝝ. s† Et vos polluiſtis illud ⁊c̄. exponat̄ vt.ſ. Leui.26.b

In ca.j. Malachie vbi ꝺ̄r in poſtilla. Et dilexi iacob ⁊c̄.

Additio.j.

Per dilectionē iacob videt̄ itelligi potꝰ ī h̄ loco ipa electio iacob ſeu ꝑdeſtinatio q̄ fuit ab etno: ſilr̄ ꝑ odiū eſau ītelligit̄ ei⁹ reꝓbatio etna ſeu ab etno: et h̄ videt̄ ex vbis apl'i: ad Ro.ix. dicētis: Cū eñ nōdū nati fuiſſent aut aliq̄d boni aut mali egiſſent ⁊c̄. ⁊ ſic dilectio iacob ⁊ odiū eſau ī h̄ loco nō videt̄ dicēda ſig̃ electiōis ⁊ reꝓbatiōis ꝓut ī poſtil. ſꝫ potiꝰ ꝑ ea ītelligūt̄ ipa electio ⁊ reꝓbatio. In eo. ca. vbi ꝺ̄r in poſtil. Quis ī vo. ⁊c̄.

Additio.ij.

Lr̄a hebraica ſic hʒ ī h̄ loco: Quis ī vobis qui claudat oſtia: ⁊ nō incēdatis altare meū gratis ſeu fruſtra. nō eñ ē mihi volūtas ī vobis ⁊c̄. ꝙ qꝛ ex demeritis coꝝ munera ſua ⁊ ſacrificia ñ erāt deo g̃ta: iō de⁹ q̄ſi appetebat ꝙ aliq̄s clauderet oſtia tēpli: ſic ꝙ null⁹ itraret ad īcēdēdū altare.ſ. cū ſacrificijs: ⁊ h̄ ē qꝺ̄ dicit lr̄a: Quis ī voƀ q̄ claudat oſtia.i. vtinā eēt in voƀ q̄ clauderet oſtia tēpli. Et nō īcēdatꝭ altare meū.ſ. ſic clauſo tēplo nō incēdit̄ ſuꝑ altare meū aliq̄d gratis.i. fruſtra. Nō aūt q̄re de⁹ volebat ꝙ clauderent̄ oſtia tēpli ſubdit̄ cū dicit: Nō ē mihi volūtas ī vobis: ⁊ mun⁹ nō accipiā ꝺ̄ manu veſtra. q.d. nō ſūt accepti offerētes nec oblata.

Nico.de lyra

¶ Ecce

a Et dixiſtis. vos mēdaciter excuſando. b Ecce de la.i. cū magno laboꝛe potuim⁹ talia ſacrificia offerre ꝓpter pauꝑtatē nr̄am. c Et ex.il.i. bonū qꝺ̄ debebat offerri reduxiſtis q̄ſi ad nihilū. d Et intu. de ra. ⁊c̄. ita ꝙ erat ibi duplex pctm̄ vnū ꝯ ꝓximū.ſ. rapina. ⁊ aliud ꝯ deū.ſ. offerēdo lege ꝓhibitū. iō ſequit̄: e Nūq̄d ſuſcipiā il. acceptādo: ⁊ ꝙ iſta intelligant̄ de popularib⁹ offerētib⁹: oñdit̄ ꝑ h̄ qꝺ̄ ſubdit̄: f Maledict⁹ do. q̄ habet ī gre. ſuo ma.i. aīal bonū ⁊ aptū ad ſacrificandū deo. g Et vo. fa. de ſacrificio deo offerēdo. h Immolat de.i. aīal languidū vel alias ineptū ad offerēdū. i Quia rex ma.e.ſ. ſuꝑ oēm creaturā. k Et nomē meum hoꝛribile.i. timendum.

Ca. I

Moraliter.

z† Onus vbi dñi ad iſrl' ⁊c̄. Seq̄t̄: Nōne frater erat eſau iacob ⁊c̄. Per eſau q̄ van⁹ interꝑtat̄ hō vanigloꝛioſus ⁊ virtutib⁹ vacuus ſignificat̄. Job. xj. Uir vanus in ſuꝑbiā erigit̄ ⁊c̄. Per iacob q̄ īterꝑtat̄ ſupplātatoꝛ intelligit̄ vir virtutis q̄ ſenſualitatē ponit ſub planta rōnis. Primū deus odit ⁊ ſcōm diligit Jacobi iiij. De⁹ ſuꝑbis reſiſtit humilib⁹ aūt dat gratiā. Dicunt̄ tñ fratres quātū ad naturā. nā vterq; eſt ad dei imaginē: ꝓpter qꝺ̄ natura eſt diligēda ſʒ vitia deteſtanda. h† Et poſui montes ei⁹ in ſolitudinē. conat⁹ ſue ſuꝑbie fruſtrādo. i Et hereditatē ei⁹ in dracones.i. in demones. cū q̄bus ſuꝑbus eternaliter dānabit̄. l† Q ſi dixerit idumea ⁊c̄. Hic ponit̄ ſi ꝑ qꝛ: qꝛ ſuꝑbus deiectus nitit̄ reſurgere ⁊ cōtra ſtimulū calcitrare. † Et vocabūt̄ termini ei⁹ impietatꝭ. nā finis ſuꝑbie ē iniquitas. r† Fili⁹ honoꝛat patrē ⁊c̄. lʒ oēs chꝛiſtiani ſint dei filij ꝑ baptiſmū: tñ ſacerdotes dicunt̄ ei⁹ filij ſpeciales: ꝓpter qꝺ̄ debēt ꝑ ceteris deū patrē honoꝛare: ⁊ frequēter ꝑ ceteris ipſi eū ſhonoꝛāt. iō ſubdit̄: d† Dicit dñs exercituū ad vos o ſacerdotes q̄ deſpicitis nomē meū. inq̄ʒtum pollutis labijs noīant ipm: ⁊ deſpici faciūt ab alijs ꝑ ſuū malū exemplū. † Et dixiſtis in quo deſpexim⁹ nomē tuū. nā ſacerdotes mali nitunt̄ excuſare

Replica.

In pꝛincipio Malachie: vbi ꝺ̄r: Jacob dilexi ⁊c̄. poſtil. exponit vt aſſūptū a deo ad ꝓbādū igratitudinē filioꝝ iſrl'. Aſſūptū aūt illud exponit ꝑ modū effect⁹ manifeſti.ſ. qꝛ iacob obtinuit bñdictionē patnā ⁊ hereditatꝭ ꝓmiſſionē q̄ erāt annexa pꝛimogenitre: eſau abiecto: qꝺ̄ ſine dei dilectiōe ex ꝑte vna: ⁊ odio ex ꝑte altera fieri nō potuit q̄ ſūt effect⁹ dilectionis dei manifeſti. Burg. aūt vult ꝙ dilectio ⁊ odiū debeāt h̄ recipi ꝑ ꝑdeſtinatiōe ⁊ reꝓbatiōe: ñ ꝑ eoꝝ effectib⁹: vt poſtil. Ad ꝓbādū ſuū ꝓpoſitum Bur. adducit aplm ad Ro.ix. Ibi dico ꝙ apl's adducit h̄ dictū nō q̄ ad effectū: ſꝫ admirās ꝺ̄ cā: oñdēs ꝑ ꝓceſſū ꝙ illi⁹ nō ſit cā q̄rēda. Sic ī ꝓpoſito ſi ꝓpħa ī pſona dei volēs ppl'o oñdere ꝙ eū diligeret oñderet ꝑ talia occl'ta ſapīe dei: q̄lia ſūt ꝑdeſtīatio ⁊ reꝓbatio ꝓbaſſet ppl'o dubiū ⁊ ignotū ꝑ ignotiꝰ ſic ſi hodie igratꝭ ⁊ de dilectiōe dei dubitātib⁹ dilectio dei ꝑ viā ꝑdeſtinatiōis pſuaderi deberet: pl⁹ dubitarēt ꝺ̄ aūte q̄ʒ ꝯñte.

Ca.II

Et nūc ad vos. Hic ꝯñr arguit ꝓpħa ſacerdotes ⁊ pplm de pctis ꝯ ꝓximū: lʒ cū h̄ aliq̄d ponat̄ de pctis ꝯ deū. ⁊ diuidit̄ ī duas ꝑtes. qꝛ pꝛimo arguit ſacerdotes. ſcd̄o ppl'ares. ibi: Nūq̄d. Circa pꝛimū ponit̄ monitio. cū ꝺ̄r: Et nūc ad vos mādatū h̄ o ſacerdotes. q.d. debetꝭ diligēter attēdere. m Et ſi no. puniā vos. iō ſequit̄:

Mitta

a Ecce ꝓijciã. Pro peccatis o ſacerdotes auferã a vobis q̃ ſm legẽ ex hoſtijs accipiebat̃.ſ. brachiũ .i.armũ animalis dextrũ: ⁊ diſpgã.ſ.v.i. facies veſtras fetentes reddam putrida cõmixtione ſtercoris vt tales ſitis qualia ſũt illa q̃ offerunt̃: ⁊ ipm̃ ſtercus aſſumet v.ſ. vt nõ differatis ab ipſo ſtercore: ⁊ ex eo ꝙ vos abijcio intelliget̃ me eſſe qui quondã elegi patrẽ veſtruʒ leui: ⁊ ꝑ leui aarõ et dedi vob̃ gloriã ſacerdotis vt firmo pacto mihi ĩ eternũ miniſtraretis.

Voluit de⁹ hoĩes ⁊ maxime ſacerdoteſ maculã nõ habere: ⁊ brachiũ bonis operibus ornare. Sʒ quia nos oĩa in cõtrariuʒ vertimus: ꝓijcit ⁊ ſeparat de⁹ brachiũ.i. opera noſtra a ſãctorũ operib⁹: ⁊ cũ p̃cipiatur nobis vngere caput: ⁊ lauare faciẽ vel leuat̃ oculis deum videam⁹: habemus facies pollutas ſtercore vitiorꝝ: ⁊ illud ſtercus quo lite ſũt facies aſſumit noſ ſecuʒ: q: oĩa nr̃a etiã in ſtercus verſa ſunt cum debuiſſem⁹ mũdi eſſe in ſolennitatibus dei: ⁊ carnes agni comedere calciati.

b Pactũ. Deſcribit̃ de⁹ q̃le hẽat officiũ: ⁊ q̃lis debeat eẽ ſacerdos. c Vos aũt. Ego volui vt haberetis doctrinã ⁊ veritatẽ. vos aũt re.d.v.

Quicquid dictuʒ eſt priori populo: nobis dictũ putem⁹: vt qui fuimus cultores dei veritati mendacium nõ p̃feramus.

d Nũq̃d. Sicut ex
1 Eſd.10.a lectionib⁹ eſdre colligit̃ reuerſi d̃ babylonia tã p̃ncipes ⁊ ſacerdotes q̃ſi reliqu⁹ ppl̃s vxores ſui generis q̃ pauꝑtate ⁊ labore vie infirmitatẽ cõtraxerũt: eiecerũt: ⁊ filiab⁹ alienigenaꝝ etate vel diuitijs florentib⁹ ſe copulauerint. Sicut ḡ eſdras corripiebat peccãtes ſic iſte malachias eoſ ꝓuocat vt eiect̃ alienigenis antiq̃s vxores recipiãt.

Qui

a ſ bonorũ operũ.
† mittã ĩ vos ẽgeſtatẽ: ⁊ maledicã bñdi a† b†
a ſ his que in eis bñdictiõib⁹ poſſidetis vel quicquid a vobis bñdicit̃: a me erit maledictũ. b ſ his veſtris bñdictionibus. ſ iõ. c ſ .i. noluiſtis intelligere q̃ dicunt̃.
ctiõnib⁹ vr̃is: ⁊ mãledicã ill̃: q̃m nõ pó/ c
a ſuiſtis ſuꝑ cor. Ecce ꝓĳciã ego a vobis d†
brachiũ: ⁊ diſpgã ſuꝑ vultuʒ vr̃m ſter/ e†
cus ſolẽnitatũ vr̃aꝝ: ⁊ aſſumet vos ſé/ f
cũ. Et ſciet̃ q: miſi ad vos mãdatum g† h†
a ſ per leui ĩtelligamus aaron: ⁊ alios qui de ſtirpe leui deſcẽderant. i
b iſtud: vt eẽt pactũ meũ cũ lẽui dicit do k†
a ſ nõ ei⁹ qui cũ beluis cõmunis eſt ſed ei⁹ qui dicit: Ego ſum vita: qui etiã eſt pax noſtra. a ſ q̃ ẽ initiũ ſapiẽtie.
min⁹ exercituũ. Pactũ meũ fuit cũʒ eo l† m
vitę ⁊ pãcis: ⁊ dedi ei timõrẽ et timuit n†
a ſ horrore corporis indicãs ſe dei verba tremere.
b ſ .i. doctrina apoſtolorũ nullo polluta mendacio: ſed tota de fonte veritatis ꝓcedens.
me: ⁊ ã facie nois mei pauebat. Lẽx ve o†
a ſ qui imitat̃ eũ q̃ pctm̃ nõ fecit nec ẽ inuẽt⁹ dol⁹ ĩ ore ei⁹.
ritat̃ fuit ĩ ore ei⁹: ⁊ iniq̃tãs nõ eſt inuẽ p
a ſ q: ⁊ ipſe in ſe habuit pacẽ ⁊ alios pacificauit.
ta in labijs ei⁹. In pãce ⁊ ĩ ęq̃tate am/ q
a ſ ſicut Enoch q̃ tranſlatus eſt. ſ ſi ſacerdos nõ corripit delinquẽtes ſacerdotis officiũ p̃terit.
bulãuit mecũ: ⁊ multos auertit ab ini/ r†
a ſ donec cõgruo tempore ꝓferunt.
q̃tate. Labia eni ſacerdot̃ cuſtõdiunt † †
a ſ ſi ſacerdos de lege interroget̃: doceat: reſiſtẽtes cõuincat: alioquin fruſtra dignitatẽ iactat: cui⁹ nõ exhibet opationẽ. b ſ ſubditi. c ſ exponit nomẽ ſuũ eſdras ſacerdos dei.i. malachi qui angelus dñi appellat̃: voluntatẽ dei nuncians hominibus.
ſciẽtiã: ⁊ legẽ rẽq̃rẽt ex ore ei⁹ q: ãnge s†
a ſ recta quã monſtrabã.
c lus dñi exercituũ ẽ. Vos aũt recẽſſiſtis t† v
a ſ mala conuerſatione veſtra.
de via ⁊ ſcãdãliçaſtis plurimos ĩ lege. x†
a ſ vite ⁊ pacis: ⁊ ceterorũ q̃ ptinẽt ad officiũ ſacerdotis.
Irritũ feciſtis pãctum leui dicit domi y
nus exercituum. Propter quod et ego z†
ſ qui prius glorioſi et reuerendi. ſ viles.
dedi vos contemptibiles et humiles
a ſ inter omnia peccata ſacerdotum quaſi maximum notatur: quia non cauſas ſed perſonas conſiderent: et deſpecto paupere iuſto diuites honorent.
omnibus populis: ſicũt nõ ſeruaſtis vi
ſ perſonarum.
d as meas ⁊ accepiſtis faciem ĩ lege. Nũ/ a b†
a ſ abraã a quo omnes iudei originem habent.
quid non pãter vnus omniũ noſtrum?
ſ qui ex abraã omniũ noſtrum genus eligit.
Nũquid non vnus deus creauit nos? c†
a ſ quare fratrum noſtrorum abijcimus filias: ⁊ relicto pacto patrum accipimus vxores non ex lege.
Q̃uare ergo deſpicit vnuſquiſq; ve/ d†
ſtrum fratrem ſuum: violãs pactum pa e†
a ſ hoc peccato contaminat̃ tribus iude que cum ſacerdotibus et leuitis reuerſa eſt de babylone decem tribubus retentis in captiuitate eterna.
trum noſtrorum? Trãnſgreſſus eſt iu/ f
da ⁊ abominatio facta eſt ĩ iſrael ⁊ hie/
a ſ miſcẽdo ſemen iſrael cum filiabus gentilium idolis ſeruientibus.
ruſalem: quia contãminauit iudas ſan g†
ſ dñs. ſ al̃s habuit.
ctificationem dñi quã dilexit: ⁊ habuit h i
a ſ ad eos qui hoc fecerunt ſermo prophete dirigitur: vt a peccato maledictionis retrahantur.
filiam dei alieni. Diſpẽrdat dñs viruʒ k †

a Mittã ĩ vos ege. quã ſupra modũ timebãt q: auari ⁊ cupidi erãt. b Et ma. ⁊c̃.i. illis q̃ cõſueuiſtis bñdicere.ſ. vineis et bladis: ⁊ huiuſmodi: ita ꝙ erit penuria: ita exponit Ra. Sa. ⁊ ſubdit̃ cã: c Qm̃ nõ poſuiſtis ſuper cor.ſ. exercere officiũ veſtrũ debito mõ colẽdo deũ ⁊ ppl̃m ĩſtruẽdo. d Ecce ꝓijciã ego a vobis brachiũ auferẽdo a vobis virtutẽ ⁊ ſuſtẽtationẽ. e Et diſpgã ſuꝑ vultũ vr̃m ſtercus ⁊c̃.i. ex celebratiõib⁹ hmõi nõ reportabit̃ honorẽ: ſed cõfuſionẽ. f Et aſſumet vos ſecũ.ſ. ſtercus: ita ꝙ eritis cõtẽptibiles: ſicut et ipſum. g Et ſciet̃.ꝑ experiẽtiã mee punitionis. h Quia miſi ad vos.ſacerdotes ⁊ leuitas. i Mãdatũ iſtud.d̃ cultu dei ⁊ doctrina ppl̃i. k Ut eſſet pactũ meũ cũ leui.i. cum tribu leui: q̃ fuit ad h̃ electa a deo Nu.ij.

† ꝛ8.di.c. p̃ſbyt.1.q.1.c. maledicã.⁊.c. multi in fi.

l Pactũ meũ.i. lex. m Fuit cũ eo vite et pacis. fuit ei ꝓmiſſũ a deo ꝙ ppl̃s ĩ pace viueret ſi legẽ ſeruaret: ⁊ ſic fuit adipletũ q̃diu h̃ ſeruauit: vt ptʒ ex decurſu vete.te. n Et dedi ei timorẽ.ſ. moyſi ⁊ aaron: ⁊ plurib⁹ ab eis deſcẽdẽtib⁹ q̃ deũ timuerũt. o Lex veritatis fuit ĩ ore ei⁹. ad docẽdũ ppl̃m. p Et iniq̃tas nõ ẽ inuẽta ĩ labijs ei⁹. ꝙ enĩ aarõ fecit vitulũ cõflatilẽ fuit ex timore mortis. vt dictũ fuit pleni⁹: Exo. xxxij. nec ipſi nec alij leuite crediderũt ꝙ ĩ vitulo eẽt aliq̃d numinis: q̃d ptʒ ex h̃ ꝙ tota trib⁹ leui iũxit ſe moyſi ad interficiendũ illos q̃ peccauerãt in idolatria vituli: Exo. xxxij. q In pace ⁊ eq̃.⁊c̃. iuſte viuendo ⁊ me deuote colẽdo. r Et mul. auer.⁊c̃. ppl̃m docẽdo. h̃ enĩ ꝑtinet ad officiũ leuiticũ ⁊ potiſſime ſacerdotũ. iõ ſubdit̃: Labia eĩ ſacerdotis ⁊c̃. ⁊ ſubdit̃ cã: s Quia angel⁹ dñi exercituũ ẽ. hʒ eĩ officiũ angelicũ.ſ. colere deũ ⁊ dirigere ppl̃m: ſicut angeli ĩ miniſteriũ miſſi ꝓpter ſalutẽ electorꝝ ſemꝑ vident faciẽ pr̃is q̃ eſt ĩ celis: Matth. xviij. t Vos aũt. ſacerdotes ⁊ leuite hui⁹ tpis. v Receſſiſt̃ d̃ via. quã tenuerũt moyſes ⁊ aarõ ⁊ alij iuſti.

B

x Et ſcãdaliçaſtis plurimos in lege.i. fuiſt̃ eis occaſio delinquẽdi. Eſt eĩ ſcãdalũ ĩpactio pedis ad aliq̃d q̃d facit incedentẽ ruere: malicia aũt ſacerdotũ ⁊ doctorꝝ facit errare ppl̃m. vñ dicit ſaluator: Ceci ſũt ⁊ duceſ cecorꝝ. ſi aũt cecus ceco ducatũ p̃ſtet: ambo ĩ foueã cadũt. Propter q̃d dicit Grego. in paſtorali. Cũ paſtor ꝑ abrupta gradit̃ cõſequẽs eſt vt grex ad p̃cipitiũ ſequat̃. y Irritũ fe. pa. leui. de officio ſacerdotij. z Propt̃ q̃d ⁊ ego dedi vos cõtẽptibiles ⁊ humiles.i. abiectos. a Et accepiſtis faciẽ in lege. iuſtificãtes impiũ ꝓ munere. ſacerdotes enĩ iudicabãt ppl̃m maxime poſt reditũ d̃ babylone. b Nũq̃d. Poſtq̃ʒ reprehẽdit ſacerdotes ⁊ leuitas d̃ malo regimine ppl̃i: h̃ cõñr arguit ceteros d̃ cõtẽptu ꝓximi ⁊ p̃mo ĩ generali. cũ d̃r: Nũq̃d nõ pat̃ vn⁹ ⁊c̃. q.d. ſic.ſ. adã: vt dicũt aliq̃. vel abraã ſm alios. ⁊ ẽ v̄bũ ꝓphete. c Nũq̃d nõ vn⁹ ⁊c̃. q.d. ſic: q: oẽs aĩe humane creant̃ a deo ĩmediate. d Quare ḡ deſpicit vnuſquiſq; veſtrũ fratrẽ ſuũ ꝓpter pauꝑtatẽ ſuã. q.d. nõ habem⁹ cãm. e Violãs pactũ pa. no.i. legẽ datã pr̃ibus nr̃is. q̃ p̃cipit ꝓximũ diligere. ſcd̃o in ſpeciali arguit contemptum vxoris que debet eſſe vna caro cũ viro. cum dicit̃: f Tranſgreſſus eſt iuda ⁊c̃. et iſta tranſgreſſio ſpecificatur. cum ſubditur: g Quia contaminauit iudas ſanctificationẽ dñi. ſcʒ latriam.

C

h Quã dilexit.ſ. dñs. i Et ha.ſ. iudas.ſ. illi de regno iude. k Filiam dei alieni. reuertentes enim de babylone contempſerunt vxores ſuas iudeas que ex frequenti partu ⁊ laborare itineris erant deturpate: et duxerũt vxores alienigenas. vt ptʒ.j. Eſdre. ix. ⁊ p̃maſ tenebant in domibus ſuis quaſi ancillas. mulieres vero docẽt pueros ſuos ꝓprios mores

☞ a Qui fecerit. Nõ ait ꝙ fecit: ne ab/
ſcidat veniã errori: ſꝫ ꝙ deinceps fecerit
vt timore maledictiõis pctõres reuocet
ad pniam. b Et h̄ rur. Operuiſtꝭ al
tare meũ lachrymis ĩnocẽtiũ: dũ offe/
rebatis hoſtias
de rapina lugẽ/
tiũ pauperꝝ. Si
militer nũc eſtꝭ
cã quare altare
meũ lachrymis
coopiat̃: qꝛ reli
cte dñi videret
alienigenas in
thoris ſuis col/
locatas ad au*x*
iliũ dei cõfugie
bãt: lachrymis
⁊ gemitu deo in
uidiã faciẽtes:
ꝙ hũana nõ re
ſpiceret: ⁊ miſe/
ras nõ iuuaret.
Quidã pu/
tãt hec eẽ dicta
generalit̃ ꝯ eos
ꝙ aliena rapiũt
⁊ diuitias ꝯgre
gãt: ꝯ qbꝰ ⁊ of
ferũt deo mune
ra: ſed deꝰ non
ſuſcipit ꝓhibi/
D tus lachrymis
ſpoliatoꝝ. poſ/
ſũt ⁊ hec dici ꝯ
eos ꝙ ꝓpt̃ amiſ
ſionẽ tpaliũ re/
rũ non dirigũt
ſpem in deũ nec
qrũt eterna ſꝫ ĩ
decoris ⁊ femi/
neis plãctibus
orõnẽ ſuam de
turpãt ne a deo
ſuſcipiãt. iſti ha
bẽt vxorẽ ado/
leſcẽtie. i. natu/
ralẽ legem ſcri/
ptã in corde: ꝙ
etiã ĩcredulos
impellit dicere:
deꝰ iudicet: deꝰ
videat: ⁊ ipi cũ
cta inter me et
te diiudicanda
ꝑmitto. Hec vx/
or reſiduũ ẽ ſpi/
ritꝰ nr̃i: qꝛ nr̃o ſpiritui ſemꝑ copulat̃: ꝙ
ſi recedit a nobis ſtatim offẽdimꝰ deũ.
vñ ĩgeminat: Cuſtodite nõ carnẽ ꝙ deo
placere nõ põt: nõ aĩalẽ aĩam ꝙ nõ ꝑci/
pit ꝙ ſũt dei: ſꝫ rõnalẽ ſpm̃ ꝙ interpellat
gemitibꝰ inenarrabilibus. c Et ꝙd
v. q. Cuꝫ vnꝰ vtrũꝗ fecerit: iõ etiã vn/
xit vt liberi naſcãt̃ ⁊ filij dei de ſtirpe iſ
raelitica. Cũ ergo fecũdas vxores habea/
tis ⁊ liberis gaudeatꝭ: cur pulchritudi
nẽ vxorũ queritꝭ ꝙ meretricibꝰ apta ẽ
nõ vxoribus. d Cum odio. Quaſi:
Deu. 24. a ſed dices mihi precipit̃ in lege cũ odio
habuimus vxores dimittamꝰ eas: ad
quod reſpondeo tibi non eſſe p̃ceptum
ſed ꝓpter duritiã cordis tui permiſſuꝫ.
Quia quicunꝗ excepta cauſa fornica/
tionis inique dimiſerit vxorẽ: veſtimẽ/
tũ eius. i. corpus quo anima veſtit̃ ope
riet iniquitas. i. pena peccati: vt ĩ quo
peccauit in ipſo moriat̃.

☞ Labora.

a ſ ſiue ſit ſacerdos ſiue laicus vna maledictione
ferient̃ qui vno peccato tenent̃.
a ꝙ fecerit hoc magiſtrũ ⁊ diſcipu/ a
a ſ ꝙ ꝓ hmõi hoĩbus voluerit ad altare munus
offerre quorũ ſolũ remediũ eſt nõ facere quod fe/
cerunt. ſ diſperdat dñs.
lũ de tabernaculo iacob: ⁊ offerẽ b
b tẽ munus dño exercituũ. Et hoc †
rurſũ feciſtꝭ. Operiebatꝭ lachrymiſ
altare dñi fletu ⁊ mugitu ita vt
a ſ obſtrictus lachrymis ⁊ plãctu miſeroꝝ.
vltra nõ reſpiciã ad ſacrificiũ† nec
a ſ ſacerdotũ ꝙ iſta cõmiſerũt: vl' faciẽtibꝰ cõſenſe
accipiam placabile ꝙd de manu
runt. a ſ non accipis.
vr̃a. Et dixiſtꝭ: Quã ob cauſam? c
a ſ ideo nõ accipio. b ſ cõmẽdauit tibi matri/
moniũ legitime cõiugis teſtimonio ſcripture di/
cẽtis: Propter h̄ relinquat hõ patrẽ et ma. ⁊ ad.
vx. ſ. et. e. d. i. c. v. Cõiũctã tibi in iuuentute modo
deſertam in ſenectute.
Quia dñs teſtificatꝰ ẽ inter te ⁊ d
vxorem pubertatꝭ tuę quã tu de/ e
ſ deberet eſſe.
ſpexiſti. Et hęc ꝑticeps tua ⁊ vx/ f g
a ſ . i. cõiunctiõis a deo inſtitute qui d̃ coſta viri
mulierẽ fecit: ⁊ ideo nõ lꝫ diſiungi qꝺ deo ex vno
placuit inſtitui. ſ vtrũꝗ virũ ⁊ feminã.
or fęderꝭ tui. Nõne vnꝰ fecit: ⁊ reſi h+ i
ſ mariti vel dei.
c duũ ſpũs eiꝰ ẽ? Et ꝙd vnꝰ ꝙrit niſi k+
a ſ ne vincamini libidine et alienigenarũ amore.
ſemẽ dei? Cuſtodite ergo ſpm̃ ve l
a ſ que tibi virginali iuncta eſt matrimonio ꝑſe/
ueret vſꝗ ad ſenectutem.
ſtrũ ⁊ vxorẽ adoleſcẽtię tuę noli †
ſ al's Cũ odio habueritꝭ eã dimittite di. d. d. iſ.
d deſpicere. Cum odio habuerꝭ: di m† †
mitte dicit dñs deꝰ iſrl̃. Operiet n
aũt iniqtas veſtimentũ eiꝰ dicit
a ſ ſ ſoluta abiectione: replicat qꝺ dixerat.
dñs exercituum. Cuſtodite ſpm̃ †
a ſ cuſtodiã ſpũs veſtri: vel certe vxorẽ.
veſtrũ et nolite deſpicere.

⁊ ſic alienigene vxores docebãt filios a iudeis genitos idolatrare: qꝺ erat peſſimũ.
iõ ſequit̃: Diſꝑdet dñs virũ qui fecerit hoc. a Magiſtrũ ⁊ diſcipulum: id eſt ma/
gnũ ſiue paruũ. b Et offerentẽ munus: id eſt de tribu ſacerdotali: quia in illa tri
bu inuenti ſunt viri ꝙ acceperãt vxores alienigenas. j. Eſdre. x. Et hoc rurſum feci/
ſtis. Operiebatꝭ lachrymis ⁊c. credẽtes: expiare h̄ pctm̃ abſꝗ emiſſiõe alienigenaꝝ
qꝺ tñ eſt falſũ. iõ ſubdit̃: Ita vt nõ reſpiciã ⁊c. c Et dixi/
ſtis. Quã ob cauſam nõ dimittit̃ iſtud delictũ ꝑ ſolũ ſacrifi
ciũ. Ad qꝺ rñdet̃. cũ dꝛ: d Quia dñs teſtificatꝰ ẽ iter te
⁊ vxorẽ: de mutua cohabitatiõe ⁊ dilectione: dicẽs ꝑ adã ꝓ
phetice Geñ. ij. vt ibidẽ fuit declaratũ: Q̄robrẽ relinquet hõ
patrẽ ſuũ et matrẽ: ⁊ adherebit vxori ſue: ⁊ erũt duo in car/
ne vna. e Quã tu deſpexiſti. tenẽdo eã vt ancillã.
f Et hec ꝑticeps tua. i. ſocia nõ ancilla. g Et vxor fede/
ris tui. ꝑ cõſenſũ aĩoꝝ ꝙ facit matrimoniũ. h Nõne vnꝰ fe
cit. q. d. ſic: qꝛ vnꝰ deꝰ fecit adã et euã. i Et reſiduũ ſpũs eiꝰ
ẽ. ad h̄ eĩ fecit deꝰ mulierẽ de coſta viri: vt ſicut vna caro ſũt
ita ſũt vnꝰ ſpũs ⁊ vna aĩa. ꝑ verã dilectionẽ. k Et ꝙd vnꝰ
querit niſi ſemẽ dei. q. d. ad hoc ẽ vnitio ſeu cõiũctio m̃rimo
nij vt inde ꝓcreet̃ ſemẽ ad cultũ dei. iõ ſubdit̃: l Cuſto/
dite ergo ſpm̃ veſtrũ. i. bonã volũtatẽ ad vxorẽ. m Cũ odio Eſa. 1. d Amos. 5. f
ha. dimitte. dãdo ei libellũ repudij vt poſſit alteri nubere. ⁊
nõ ſicut ancilla a te violẽter teneri: h̄ eĩ eſt minꝰ malũ ꝙ̃ af/
fligere vxorẽ ſine cã vt ancillã. Libellus eĩ repudij non fuit
cõceſſus: vt ꝑ ſe eſſet licitꝰ ſꝫ ad maiꝰ malũ euitãdũ: vt diffu/
ſe declaraui Deut̃. xxiiij. n Operiet aũt iniqtas veſtimẽ/
tũ eiꝰ. i. veſtimẽtũ viri: ſic enĩ ſonat lr̃a hebraica ꝙ nõ põt re
ferri niſi ad maſculũ ⁊ nõ ad feminã ſꝫm modũ loquẽdi he/
braicũ. ⁊ eſt ſenſus. Operiet ⁊c. q. d. ꝑ dei vindictã ſic appa
rebit iniquitas viri deſpiciẽtis vxorẽ mõ p̃dicto ſicut appa/
ret illud qꝺ ponit̃ ſuꝑ veſtimẽtũ eius. Ca. II

Moraliter.

k† Et nũc ad vos mãdatũ hoc o ſacerdotes. Scd̃m ſenſum lr̃alẽ hic
arguit ꝓpheta ſacerdotes iudeoꝝ de negligẽtia diuini cultꝰ
⁊ regiminis ſubditoꝝ: qꝺ nunc cõtingit in p̃latis ⁊ curatis
pluribꝰ xp̃ianoꝝ: ꝓpter qꝺ eis dicit̃ in penã: a† Mittam
in vobis egeſtatẽ. i. carẽtiã ſciẽtie ⁊ gr̃e. ꝓpter ingratitudi/
nẽ eñi deꝰ iuſte ſubtrahit dona ſua a ꝓmotis in eccleſia: qñ
negligũt officia diuina. b† Et maledicã bñdictiõibꝰ vr̃is.
frequẽter eñi abſoluũt ab illis de qbꝰ nõ poſſunt ꝓpter ig/
norantiã vel qꝺ peiꝰ ẽ ꝓpter queſtũ vel fauorem. d† Ecce
ego ꝓijciã vobis brachiũ. ſubtrahẽdo a vobis ꝓtectionem
angelicã. e† Et diſꝑgã ſuꝑ vultũ veſtrũ ſtercus ſolẽnita
tũ veſtrarũ. qꝛ ſolẽnitates eoꝝ hodie ſũt cõiter in cõuiuijs ⁊
potationibꝰ exceſſiuis ⁊ diſſolutionibꝰ ineptis. g† Et ſcie
tis. ꝑ experientiã pene gehennalis. h† Quia miſi ad vos
mãdatũ iſtud. qꝺ tñ nõ ſeruaſtis: ⁊ ꝙd ſit iſtud oñdit̃ cũ dꝛ.
k† Ut eẽt pa. meũ cũ leui. i. cũ gẽte ſacerdotali. l† Pa/
ctũ meũ fuit cũ eo vite ⁊ pacis. i. exẽplaris vite ⁊ pacis fra/
terne: ⁊ h̄ fuit obſeruatũ a ſacerdotibꝰ primitiue eccl'ie ⁊ po/
ſtea lõgo tpe: ꝯ qbꝰ adhuc ſubdit̃: n† Et dedi ei ti. ⁊c. ſ. fi
lialẽ ꝙ cauet dei offenſam. o† Lex v̄itatꝭ fuit ĩ ore eiꝰ. docẽ
do ꝓplm publice ⁊ ſecretre. r† Et multos auertit ab iniqta
te. ꝑ vitã exẽplarẽ ⁊ ſanã doctrinã. † Labia eĩ ſa. i. ſacer
dotũ accipiẽdo ſingulare ꝓ plurali. † Cuſtodiũt ſciam. i.
cuſtodire debẽt ſciãm ad ſalutẽ aĩe ꝑtinẽtẽ. ⁊ ſbdit̃ cã cũ dꝛ:
s† Angelꝰ eĩ dñi exercituũ ẽ. i. mediꝰ ĩter deũ ⁊ ꝓplm: qꝛ ꝓ
ꝓplo debet deũ exorare ⁊ dei mãdata ꝓplo nũciare: ⁊ ſic fuit
tpibꝰ p̃teritis. Et ꝯñr oñdit̃ ꝙd ſit modernis. cũ dꝛ: t† Uos ãt receſ. d̃ via. ſ. man/
datoꝝ dei. x† Et ſcãdaliçaſtis plu. ex mõ vr̃o viuẽdi. Greg. ĩ paſto. Cum paſtor ꝑ
abrupta gradit̃ ꝯñs eſt vt ad p̃cipitiũ grex ſequat̃. z† Propt̃ qꝺ et ego dedi vos
cõtẽptibiles ⁊c. i. grauiꝰ ⁊ abiectius puniẽdo ĩ gehẽnã. b† Nũꝙd. Hic ſꝫm ſenſum
lr̃alẽ arguũt̃ ſacerdotes ⁊ ppl's ſimul d̃ cõtẽptu ꝓximi: qꝺ vitiũ etiã ſatis viget tpe
p̃ñti: ⁊ arguit̃ primo iſtud vitiũ generaliter cũ dꝛ: † Nũꝙd nõ pater ẽ vnꝰ ⁊c. q. d.
ſic: ſcꝫ adã. c† Nũꝙd nõ deꝰ vnꝰ creauit. q. d. ſic: et ad imaginẽ ſuã. iõ cõcludit:
d† Quare ergo deſpicit vnuſquiſꝗ fratrẽ ſuũ. qꝛ nõ habet̃ cauſa ex parte principij na
turalis nec ſuꝑnaturalis. e† Uiolãs pactũ patrũ veſtroꝝ. nã ĩ veteri teſtamento
p̃ceptũ ẽ: Diliges ꝓximũ tuũ ſicͭ teipm̃: ⁊ ĩ nouo replicat̃. g† Quia cõtamĩauit.
⁊c. Hic ſcd̃o arguit̃ cõtẽptꝰ ꝓximi ſp̃aliter. ſ. vxoris. iõ ſubdit̃: k† Et habuerũt fi
liã dei alieni. h̄ ad lr̃am dꝛ d̃ reuerſis a captiuitate babylõis ꝙ acceperũt vxores alie
nigenas vt dꝛ Eſdre. j. et ſuas hebreas cõtẽnebãt: ⁊ idẽ fit hodie qꝛ multi chriſtiani
ſũt adulteri vxores ꝓprias cõtẽnẽtes: ⁊ idẽ myſtice fit ĩ p̃latis ⁊ curatꝭ ꝙ circa nego
cia principũ et magnatoꝝ ſunt occupati: ſuas eccl'ias ⁊ parochias ſine ſufficiẽti re/
gimine relinquẽtẽs. iõ ſubdit̃ pena cũ dꝛ: † Diſꝑdat dñs virũ qui ⁊c. ſiue paruus
fuerit ſiue magnus. † Et hoc rurſus feciſtis. opiebatis lachrymis ⁊c. h̄ d̃ ꝛ ꝓpter
aliquos ꝙ ad horã penitẽt: ſꝫ de facto nõ emẽdãt. h† Nõne vnꝰ fecit ⁊c. quaſi di/
ceret ſicut deꝰ qui eſt vnitatis ⁊ pacis fecit virũ ⁊ vxorẽ vt ſint duo in carne vna: ſic
ordinauit ꝙ vnꝰ epiſcopus habeat vnã eccleſiaꝫ: ⁊ ſacerdos vnã parochiã cui tota
liter inhereat cuſtodiẽs ipam. iõ ſubdit̃: k† Et ꝙd querit vnꝰ niſi ſemẽ dei. i. vnus
epiſcopꝰ

epiſcopus in dioceſi ſua:⁊ ſacerdos in parochia. nõ eñ debet querere extraneã occupationẽ ſꝫ ſuos ſubditos facere dei filios ꝑ deuotionẽ. ideo ſubdit: † Uxorẽ adoleſcẽtie tue noli deſpicere. i. curã eccleſie tue noli negligere. m† Cũ odio eã habueris. i. ea nolẽdo morari. † Dimitte eã. reſignãdo ſuperiori vt ſic alteri detur q̃ fructificet ibi: † Cuſtodite ſpm̃ vr̃m. ſcꝫ a dei blaſphemia. iõ ſubdit: a† Laborare feciſtis dñm in
†Hic incipit moralizatio. iij. c. ſermonibꝰ vr̃is. ꝯ ipm̃:⁊ q̃ ſint ſermones illi ſubdit: b† In eo ꝙ dicitis oĩs q̃ facit malũ bonꝰ eſt: multi nãqꝫ vidẽtes malos hoĩes tp̃aliter ꝓſperari ⁊ bonos affligi: dicũt deũ delirare vel dormire: qđ eſt falſũ. nã iudicia eiꝰ vera ſunt ſemꝑ ⁊ iuſta lꝫ nobis ſint occulta.

In capitulo. ij. vbi dicit in poſtilla. Et maledicã benedictionibus veſtris.

Additio. j. Hoc qđ dicit hic: Et maledicã bñdictionibus veſtris ſm magiſtrũ i. iiij. diſtin. xxv. q̃dã referũt ad hereticos q̃ ſũt ab eccleſia ꝑciſi: ⁊ ad excõicatos quoꝝ bñdictiões fiũt maledictiões his q̃ eoꝝ ſequũt errores. Aliã etiã expoſitionẽ ponit: quã credo eſſe Greg. ⁊ ẽ talis. ſ. ꝙ q̃ a malis ſacerdotibꝰ bñdicit a deo erit maledictꝰ: qꝛ bñdicũt inique agẽtibꝰ: ⁊ adulant peccantibꝰ dũ mõ diuites ſint: hec ille.

In eo. ca. vbi dꝛ ĩ poſtil. Nõne vnꝰ fecit.

Additio. ij. Hoc qđ dicit hic. Nonne vnꝰ fecit ⁊c̃. aliter exponit ſm quoſdã hebreoꝝ expoſitores ⁊ magis cõſonũ lr̃e: vt videt. Ad qđ ſciendũ ꝙ abraam habẽs in vxorẽ liberã Sarã de genere ſuo: accepit tñ aliaꝫ vxorẽ alienigenã. ſ. agar ancillã egyptiacã Geñ. xvj. ex q̃ volebãt ſe excuſare a pctõ illi q̃ alienigenas vxores accepãt habẽtes alias ꝓprias: ⁊ h̃ eſt qđ dꝛ: Nõne vnꝰ fecit. ſ. abraã q̃ erat vnꝰ pater oĩm iſraelitaꝝ. Et reſiduũ ſpũs eiꝰ: ꝑ h̃ qđ dicit. Reſiduũ intelligit ſuꝑabũdãs: eo ꝙ reſiduũ cuiuſcũqꝫ rei ſuꝑabũdat ſuꝑ ipãm rem. q. d. nõ ſumꝰ inculpãdi ꝓpter vxores alienigenas eo ꝙ abraã h̃ fecit vt dictũ eſt: ⁊ tñ ſpũs eiꝰ. ſ. ꝓphetie ⁊ ſanctitatis ſuꝑabundãs fuit: ⁊ ſic geſta eiꝰ ſunt trahenda ad ꝯſequẽtiã. Ad qđ rñdet ꝑ ꝓphetã. Et q̃d vna querit niſi ſemẽ dei. q. d. ille vnꝰ h̃ fecit nõ ex libidine carnali ſed qꝛ Sara erat ſterilis: ipãmet ꝓcurãte hoc fecit abraã cã ꝓlis habẽde: vt ĩ ca. Geñ. ſupra dicto. Et qꝛ nõ fecit hoc abraã ſolũ ad inſtantiã ſare vt dictũ: ſ3 etiã nutu ſeu inſpiratione diuina iõ dicit: Et q̃d vnꝰ querit niſi ſemẽ dei: h̃ ẽ dicere illud qđ querebat abraã nõ ẽ intelligẽdũ ſemẽ ſeu ꝓlẽ ſimplr̃: ſꝫ ſemẽ dei qꝛ a deo inſpiratꝰ h̃ faciebat: ⁊ ſic oñdit ꝙ nõ erãt excuſati ꝑ exẽplũ abrae ⁊ iõ hortat eos. Cuſtodite ḡ ſpm̃ veſtrum ⁊ vxorẽ adoleſcẽtie tue noli deſpicere: qꝛ abraã nõ fecit hoc deſpiciẽdo vxorẽ: ſed rõnibꝰ ꝑdictis. ⁊ ſequit: Cũ odio habuerit dimitte ꝑ libellũ repudij qui erat ſimpliciter licitꝰ tp̃e ve. te. vt declaratũ fuit in additione Deut. xxiiij.

Replica. In capitulo. ij. vbi dicit Nõne vnꝰ fecit ⁊c̃. Burg. aſſumit ꝯtra poſtil. ⁊ glo. quã aliqñ nõ ſit nimis ponderare: ꝙ ille paſſus debeat exponi de abraã cõtra excuſationẽ friuolã populi in littera poſitam: vt ſit verbũ ppl̃i ꝯtra deũ arguẽtis. Nõne. ſ. abraã habuit alienigenã vxorẽ ſine rep̃hẽſione. q. d. quare rep̃hẽdit in nobis. Sed in littera ⁊ eiꝰ ꝓceſſu eſt verbũ ꝓphete in ꝑſona dei arguentis populũ: ⁊ ita dicit glo. vnde poſſet hic Bur. multipliciter culpari: ſed nõ eſt ꝑſentis ꝓpoſiti niſi oſtendere eum male ꝯtra poſtillatorẽ moueri. Sꝫ circa illũ paſſũ eiuſdẽ ca. Si odio habueris vxorẽ dimitte. Burg. de materia illa ſe remittit ad. xxiiij. ca. Deut. et ibi vide correctoriũ ſatis latũ dirigi ad ca. xix. Matthei.

Glo. ordi.

a Labo Ca. III rare fe. Populꝰ aũt reuerſus d̃ babylone vidẽs babylonios ⁊ ceteraſ gẽtes idolatras valere corporũ ſanitate: et oĩ mũdana ꝓſperitate affluere. ſe aũt cultores vnius dei infirmos eẽ corpe: nec hr̃e etiã q̃ ad cibũ neceſſaria ſũt: dicebat nõ eſſe dei ꝓuidẽtiã ĩ rebus hũaniſ: ſ3 oĩa caſu agi nõ dei iudicio cui placẽt mali: ⁊ diſplicent boni: aut ſi deꝰ cũcta diiudicat: vbi eſt illiꝰ equũ ⁊ iuſtũ iudiciũ?
b Ecce ego. Iudei h̃ de helia ꝓpheta dictũ ĩtelligũt: ⁊ qđ ſeq̃tur: ⁊ ſtatim veniet a. t. ſ. ſ. ad ſuũ xp̃m referũt ĩ vltio tp̃e vẽturũ. Sed qđ tẽplũ ĩueniet. Iã eñ deſtructũ eſt oĩno: aut ſi aliꝰ ante eũ reſtituet: q̃d xp̃s eoꝝ ampliꝰ facturꝰ eſt cũ ab alio reſtituta ſĩt oĩa. Quidã ex ꝑſona xp̃i legũt ꝙ mittat angelũ. i. iohẽm ꝑdicare baptiſmũ pnĩe: q̃ xp̃s ſtatim d̃ ſe q̃ſi de alio ſbdit: Et ſtatĩ venit. Alij ex ꝑſona pr̃is legũt
Mat. i. a Ecce mitto. a. m. q. p. v. ⁊ qđ ſeq̃t ſtatĩ veniet ad tẽplũ ſctm̃. ſ. d̃ ſaluatore ĩtelligũt: cui iohẽs: ꝑparat viã ĩ cordibꝰ credẽtiũ ĩ q̃bꝰ nõ poterat priꝰ deꝰ ambulare: ꝓpt̃ prauitatẽ ⁊ ĩcredulitatẽ. Notãdũ ꝙ dñs vel euãgeliſte vl̃ apl̃i alij cũ de h̃ ꝓpha: vel de alijs teſtimonia ꝓferãt nõ ſequũt v̾ba vulgatarũ trãſlationũ: ſ3 hñtes ſciam hebree lĩgue: ex hebreo trãſferũt: nõ curãtes d̃ ſyllabis ⁊ pũctis v̾boꝝ dũ modo

ꝓpreter ſupradicta.

a Laborare feciſtis dñm i ſermonibꝰ ve Ca. III a†
ꝓ ſnĩa horũ verborũ latiꝰ tractat in Pſal. q̃ꝫ bonus iſrael deus.
ſtris. Et dixiſtis: In q̃ fecimꝰ eũ laborare? In eo ꝙ dicit. Oĩs q̃ b† c fecit malũ bonꝰ ẽ ĩ cõſpectu dñi: ⁊ tales ei placẽt. Aut certe: vbi ẽ d
a ꝓ vos laborare facitis dñm: et queritis vbi eſt deus iudicij: ſed ego manifeſtum eũ faciã ⁊ in primo ⁊ in ſecundo aduentu.
b deus iudicij. Eccẽ ego mittam e†
ꝓ hoc interp̃tat dñs in euangelio de iohãne baptiſta qui etiã de ſe dicit: Helias iam venit.
angelum meum ⁊ preparabit viam ante faciẽ meã: ⁊ ſtatim veni f g
a ꝓ ad eccleſiã vel vnũquẽqꝫ credentiũ. b ꝓ ſaluator qui omnium creator.
et ad tẽplũ ſuũ dñator quẽ vos h
ꝓ deſideratis. a ꝓ magni cõſilij. b ꝓ qui iuſte iudicet: qui perſonã nõ acceptat.
q̃rit: ⁊ angelꝰ teſtamẽti quẽ vos i
a ꝓ ecce inq̃ꝫ veniet qui iuſte iudicabit cui pater dedit omne iudicium.
vult. Eccẽ venit dicit dñs exerci k
a ꝓ nullus humanus ſenſus poterat cogitare qñ venturus vel qualis futurus erit.
tuũ: ⁊ q̃s poterit cogitare diẽ ad l
a ꝓ ſi nemo põt cogitare ꝓ potẽtia maieſtatis eiꝰ q̃s eũ poterit lippiẽtibꝰ oculis in ſua claritate cõſpicere qui eſt ſol iuſticie.
uẽtꝰ eiꝰ? Et q̃s ſtabit ad vidẽdũ m† n

Nico. de lyra

a Laborare feciſtis. Hic incipit caplm̃ Ca. III ĩ hebreo vbi incipit aduẽtꝰ xp̃i denunciatio: ⁊ diuidit ĩ duas ꝑtes: qꝛ p̃mo ponit occaſio huiꝰ denũciatiõis. ſcd̃o ipã denũciatio ſbdit. ibi: Ecce ego mittã. Circa p̃mũ ſciẽdũ ꝙ ppl̃s iudeoꝝ ſaltẽ ꝓ magna ꝑte vidẽs alias gẽtes ĩ h̃ mũdo ꝓſꝑari: vt chaldeos ⁊ ꝑſas ⁊ medos q̃ erãt idolatre: ⁊ ſe frequẽter deprimi ⁊ captiuari. dicebat ꝙ deꝰ diligebat malos: ⁊ de ſeruitoribꝰ ſuis nõ curabat: vel ꝙ d̃ iſtis ĩferiorĩbꝰ ꝓuidẽtiã nõ habebat ex q̃ ſeruiẽtes ſibi ſic negligebant ⁊ alij exaltabant: ⁊ ſic deo ĩponebat maliciã malos diligẽdo vel ignorãtiã merita ⁊ demerita hominũ nõ vidẽdo: ⁊ vtrũqꝫ ẽ erroneũ ⁊ deo odioſum iõ dꝛ: Laborare feciſtis dñm ĩ ſermonibꝰ veſtris blaſphematorijs ⁊ loquit ſcriptura de deo q̃ſi de hoĩe afflicto de malo qđ audit. b In eo ꝙ di. erronee.
c Oĩs q̃ fa. ma. ⁊c̃. ex dictis ptꝫ ſnĩa. d Aut certe vbi ẽ deꝰ iudicij. i. diiudicãs ĩter bonos ⁊ malos.
e Ecce ego. Hic ꝯñr denũciat xp̃i aduẽtꝰ: ĩ q̃ fit bonorũ ⁊ maloꝝ diſcretio: qꝛ ĩ p̃mo aduẽtu xp̃i factum eſt iudiciũ diſcretionis: vocãdo aliquos ad gr̃am ceteris dimiſſis iuſto dei iudicio lꝫ nobis occulto: ſ3 in ſcd̃o aduẽtu fiet iudiciũ diſcuſſiõis malos puniẽdo: ⁊ bonos p̃miãdo. ſic ḡ ꝓcedit: qꝛ primo vterqꝫ aduẽtus denũciat: ⁊ ſcd̃o ꝑdictꝰ error euacuat. ibi: Inualuerũt. Prima ĩ duas: qꝛ p̃mo ponit dicta denũciatio. ſcd̃o ppl̃i monitio. ibi: Ego eñ. Prima adhuc in duas: qꝛ p̃mo nũciat vterqꝫ aduẽtꝰ. ſcd̃o vtriuſqꝫ effectꝰ. ibi: Ipſe ei. Circa primũ primo denũciat p̃mꝰ aduẽtꝰ xp̃i cũ dꝛ ĩ ꝑſona xp̃i: Ecce ego mittã angelũ meũ. i. iohãnẽ baptiſtã: q̃ magis duxit ĩ terris vitam angelicã q̃ꝫ humanã. ꝙ eñ hec ſcriptura dicat de ipſo ad litterã: patet Matth. xj. vbi dicit ſaluator d̃ iohãne: Hic eſt de quo ſcriptum eſt: Ecce ego mitto ⁊c̃.
f Et ꝑparabit viã: qꝛ ꝑdicatio ⁊ baptiſmus iohannis fuerũt quedã ꝑparationes ad baptiſmũ ⁊ ꝑdicationem chriſti. g Et ſtatim veniet ad tẽplũ ſuum: qꝛ ibi chriſtus oblatꝰ fuit ⁊ ibi pluries ꝑdicauit ⁊ miracula fecit.
h Dominator quẽ vos queritis. i. xp̃s cuiꝰ aduẽtũ ſũme deſiderabant patres antiqui. i Et angelꝰ teſtamẽti: qꝛ xp̃s fuit nuncius noui teſtamenti: vt ꝑdixerat: Hiere. xxxj. ſecũdo denũciat aduẽtꝰ chriſti ſecũdus. cum dicit: k Ecce venit. i. veniet certitudinaliter ad iudicium.
l Et quis poterit ⁊c̃. q. d. nullus. vnde dicit Matth. xxiiij. De die illa et hora nemo ſcit ⁊c̃. m Et quis dabit: id eſt poterit ſtare.
n Ad videndum eũ. qꝛ ſicut primꝰ eius aduentus fuit in humilitate ⁊ manſuetudine: ita ſecundus erit in poteſtate et terrore.

Ipſe

a Ipſe eñ. Dñs ē ignis cō-
Deu.4.d ſumēs: lignū: fenū: ſtipulaȝ:
grauia pctā grauiꝰ puniēs:
⁊ his q̄ parua ⁊ leuia cōmit-
tūt: ē herba fullonū vt lotis
†50.di.c.et purgabit. mūdiciā reſtituat ⁊ lauet ſor-
des filioꝝ ſion. Per filios
leui ſacerdotalis ītelligiꝰ di-
gnitas: ⁊ ſi ſacerdotes colā-
di ſūt ⁊ purgādi q̄d de cete-
ris dicēdū ē: cū iudiciū inci-
piat a domo dei. b Et acce-
dā. Que illo tpe dicebāꝰ ad
principes iudeoꝝ: nūc nō di-
cūꝰ ad principes eccleſiaꝝ.
c Et calū. Pari ordie poſt
maleficia ⁊ adulteria ⁊ piu-
ria ponūꝰ q̄ nō reddūt merce-
dē mercēnarijs: vel q̄ oppri-
B munt pupillū ⁊ viduā: ne ꝗ
parua crimīa putēꝰ q̄ piurio
⁊ adulterio cōparanꝰ.
d Ego eñ. Quia dixerat.
Dñs ē q̄ſi ignis cōflatꝰ: ⁊ q̄ſi
her.f.cū ꝓ nobis noīeꝰ ange-
lus vel ignis vel aliud: ne iō
puteꝰ aliq̄d mutabilitatis eē
ī natura ipiꝰ. inde dicit: Ego
eī. Quaſi: Vos q̄tidie muta-
mini ꝑ adulteria et ꝑ cetera
mala vr̄a: ego xp̄o in iudicio
nulla pſonaꝝ varietate cōmu-
tor: ⁊ cū ſeuerū et iuſtū iudi-
cē me eſſe fatear: tñ o filij ia-
cob: nec diuerſitate tormēto-
rū eſtꝭ cōſūpti ī malicia: qꝛ ꝑ
penā malicia ī voƀ nō ē pur-
gata ꝫ ſine cā ꝑcuſſi vos diſci-
Myſtice plinā nō recipiētes. Myſti-
ce. Per filios iacob q̄ ſequū-
tur mala patrū: nec cuſtodi-
†16.q.1.c. reuertimi. unt mādata dei: ſignificāꝰ il-
li q̄ cōſtituti in eccl'ia nō rece-
dūt a vitijs: ꝫ falſū nomē xp̄i-
anitatis ſibi aſſumūt.
e Reuerti. Magna clemen-
tia eos (qui a ſe receſſerant)
ad redituȝ ꝓuocat vt ipē q̄ꝫ
ad eos redeat.
f Si affiget homo ⁊c. Lxx.
ſupplātat. alij: ſi fraudat: qd̄
ꝫm hiſtoriā ſane de decimis
pōt accipi: ꝫ ꝫm qd̄ poniꝰ af-
figet hō deū pōt ad myſteriū
paſſionis dñice referri: cōfi-
gitis me cruci q̄ mō decimas
ſubtrahitis. g Cōfigitis.
Nee.5.a. Tēpore eſdre tāta fuit fameſ
C vt multi ꝓ penuria filios et
†16.q.7.c. decimas.⁊ c.oēs deci- me De deci c.tua.ij. filias vēdētes ⁊ frumēta emē-
tes leuitis decimas nō ſolue-
rent. Qui etiā fruges ī hor-
reis egeſſerūt: ꝓ magnitudi-
ne ꝓcij decimas nō ſoluebāt:
vnde cōpulſi miniſtri templi
fugerūt vnuſquiſqꝫ in regio-
nē ſuam. Unde dicit dominꝰ
ſe in ſuis afflictū: ⁊ nō acce-
piſſe decimas.
h Inferte. Ut ſciatis vos
ideo ꝑdidiſſe abundātiā: qꝛ
fraudaſtis me: ex parte mea
moneo vt reddatꝭ mihi mea
et ego reſtituam vobis vr̄a.
Quod dictum eſt de deci-
mis poteſt intelligi in pp'lis
eccl'ie quibus ꝑcipiꝰ nō ſolū
dare decimas: ſed ⁊ oīa ven-
dere

a cū. Ipſe eī q̄ſi ignis cōflās: ⁊ qua- a† b+
ſi herba fullonū. Et ſedebit con-
a ſ quicq̄d ī auro.i.ſenſu noſtro: ⁊ argēto.i. elo-
quio cōmixtū ē ere ſtāno plūbo camino dei excoq̄-
tur vt purū remaneat aurū et argēū.
flās ⁊ ēmūdans argētum †⁊ pur- c†
gabit filios leui. Et colabit eos d
quaſi aurū ⁊ quaſi argētū: ⁊ erūt e†
a ſ ⁊ cū colati fuerint: offerēt deo iuſta ſacrificia.
dño offerētes ſacrificia ī iuſticia.
a ſ eorū qui offerunt.i. deū cōfitētibꝰ: ⁊ ꝓ hieru-
ſalē pacē dei conſpicientibus.
Et placebit dño ſacrificiū iuda ⁊ f+
ſ placuerūt. ſ quō in
hier'lm ſicut dies ſeculi: ⁊ ſicut an- g+
principio placuere deo: ſic poſt peccatū ⁊ pn̄iam
placere incipiēt oī ſorde pctōꝝ purgata.
a ſ magna fortitudo iudicij cū ipē ſit teſtꝭ ⁊ iudex
b ni antiq̄. Et accedā ad vos ī iudi- b+
a ſ q̄ mō tardus videor dū differo. b ſ hec oīa
fiūt occulte: ſꝫ a deo ꝓferūꝰ ī mediū ne diu lateāt.
cio: ⁊ ero teſtis velox maleficis ⁊ i+ k
c adulterꝭ ⁊ piuris: et q̄ calūniātur
a ſ nolentes reddere.
mercedē mercēnarij: ⁊ humiliāt
viduas ⁊ pupillos: ⁊ opprimunt
a ſ aduenā vel cathecuminū q̄ nōdū effectꝰ ē ci-
uis ī ciuitate xp̄i. b ſ q̄ ſolū ſufficit ad dānatōeȝ
ꝑegrinū: nec timuerunt me dicit
d dñs exercituū. Ego eñ dñs ⁊ nō l+ m
mutor. Et vos filij iacob nō eſtis n†
a ſ nec ſemel nec nuper h̄ facitis vt erroris veniā
ꝯſūpti. A diebꝰ eī patrū vr̄oꝝ re- o†
mereamini: ſꝫ hereditariā habetꝭ patrū īpietatē re-
cedēdo a meis ligitimis: nec cuſtodiēdo q̄ ꝑcepi.
ceſſiſtꝭ a legitimis meis: ⁊ ñ cuſto-
a ſ ſed nunc ſaltem.
e diſtꝭ †Reuertimini ad me ⁊ reuer- p† q
tar ad vos dicit dñs exercituuȝ.
ſ nō intelligētes ſe receſſiſſe īpudēter querūt.
b ſ quaſi qui nō diſceſſimus
Et dixiſtis: in quo reuertemur? r s
a ſ in hoc receſſiſtis a me: qꝛ configitis me ſi hō
pōt deū cōfigere. b ſ nō reddēdo decimas nec
dico miniſtris ſed mihi q̄ ꝑcepi dari.
f g Si affiget hō deū quiā vos ꝯfigi- t
tis me. Et dixiſti: In quo cōfigi-
a ſ qꝛ nō reddiſtis decimas ⁊ primitias idcirco ī
fame et penuria maledicti eſtis.i. afflicti: ⁊ dū par-
ua ſubtrahitis vbertatē poſſeſſionū veſtrarū: ⁊
totā abūdātiā frugū ꝑdidiſtis.
mꝰ te. In decimiſ ⁊ ī ꝑmitijs. Et ī v x y
penuria vos maledicti eſtꝭ: ⁊ me
a ſ nō pauci ſed omnes cōmuniter.
h vos cōfigitis gēns tota† Inferte z†
a ſ ī theſauris tēpli vt habeāt miniſtri mei cibos
oēm decimā ī horreū meū: ⁊ ſit ci-
bꝰ in domo mea: ⁊ ꝓbate me ſup- a
a ſ tantas pluuias effundā vt cataracte celi cre-
h̄ dicit dñs. Si nō apuero voƀ ca- b
dantur aperte ſ ⁊ ſic. ſ large et late.
taractas celi ⁊ effūdero voƀ bñdi-
a ſ ad ſufficiētiā. b ſ poſſet fieri vt magis per
pluuias eſſet fecunditas ſed locuſta vt bruchus
poſſet corrūpere ideo addit: increpabo.
ctionē vſqꝫ ad abūdātiā. Et icrē- c
a ſ vermes vel vitiū aeris.
pabo ꝓ voƀ deuorātē: ⁊ nō cor-
a ſ ſed implebit torcularia.
rūpet fructū tr̄e vr̄e: nec erit ſteri-
lis vinea ī agro dic̄ dñs exercitu

mō ſniaꝝ xitas trāſferat. a Ipſe eī. Hic ꝯſr
poniꝰ effectꝰ vtriuſqꝫ aduētꝰ: tñ ī q̄dā generali.
⁊ ꝑmo ꝑmi. ſcđo ſecūdi. ibi: Et accedā. Effectꝰ
aūt primi fuit vocatio aliquoꝝ ad fidē: q̄s ī pri-
mitiua eccleſia ꝓbauit quaſi aurū in fornace ꝑ
tribulationes in iudea: vt pꝫ in actibꝰ apoſto-
rū in pluribꝰ locis: ⁊ poſtea ꝑ tyrannos in om-
nibus partibꝰ orbis: ⁊ hoc eſt qd̄ diciꝰ: Ipſe eī
quaſi ignis cōflans. ad ꝓbationē electorū.
b Et quaſi herba fullonū. qua vtunꝰ fullo-
nes ad purificandas veſtes ⁊ eas nitidas fien-
das. c Et purgabit filios leui.i. ap'los quo-
rum aliqui fuerunt de tribu leui ⁊ oēs fuerunt
noue legis epiſcopi. d Et colabit eos. ad ꝑ-
fectam mundiciā deducēdo. e Et erunt do-
mino offerētes ſacrificia.i. euchariſtiā. ꝑ varia
legꝭ ſacrificia figuratū: ſicut ꝑfectū ꝑ plura im-
perfecta. f Et placebit dño ⁊c. qꝛ iſtud ſacri-
ficiū eſt deo acceptiſſimū. g Sicut dies ſecu-
li ⁊ ſicut anni antiq̄. vnde ī canone miſſe diciꝰ:
Sicuti accepta habere dignatꝰ es munera pue-
ri tui iuſti abel ⁊ ſacrificiū patriarche noſtri ab-
rae: ⁊ qd̄ tibi obtulit ſūmus ſacerdos tuꝰ mel-
chiſedech. Sciēdū tñ ꝙ iſtud ſicut nō deſignat
eq̄litatē: ſed correſpōdētiā rei figurate ad figu-
ram: ſicut eñ res figurata excellit figurā: ſic ſa-
crificium noue legis qd̄ eſt euchariſtia: excellit
omnia veteris legis ſacrificia. h Et accedaȝ.
Hic poniꝰ effectus aduentus ſecūdi. cū diciꝰ:
Et accedā ad vos in iudicio: qꝛ chriſtus veniet
in iudiciū in forma humana ꝗ̄ tñ glorioſa.
i Et ero teſtis velox. quia illud iudiciū breui
tpe expedieꝰ. k Maleficis ⁊ adulteris ⁊c.
id eſt quibuſcūqꝫ peccatoribꝰ: qꝛ virtute chriſti
nota fiēt oībus coꝝ peccata et ſentētia iudicis
iuſta: iſta tñ peccata ſpecialiter exprimunꝰ que
crudelitatē īportāt ſicut et Matth. xxv. vbi ꝓ-
ceſſus illius iudicij poniꝰ a ſaluatore.
l Ego eñ dñs. Hic conſequenter poſt effectū
extremi iudicij poniꝰ monitio populi: que tūc
nō habebit locū ſed ante. dicit igiꝰ: Ego eī do-
minus: ad quē ſpectat oīm generale iudiciū.
m Et nō mutor. in meipſo. lꝫ ſit mutatio in ef-
fectibꝰ meis ꝫm varietatē meritoꝝ ⁊ demerito-
rum hoīm. n Et vos filij iacob nō eſtis cōſū-
pti. licet hoc meruiſſent mala veſtra: tñ ſaluaui
aliquos ex mea miſericordia. o A diebus
eñ patrum veſtroꝝ receſſiſtis: qꝛ cito poſt da-
tionem legis in monte ſynai peccauerūt in ado-
ratiōe vituli: Exo. xxxij. p Reuertimini ad
me. per veram penitētiam. q Et reuertar ad
vos. per clemētiā. r Et dixiſtis. vos male ex-
cuſando. s In quo reuertemur. q.d. nō de-
clinauimus a deo. cuius cōtrariū oſtendiꝰ. cuȝ
ſubdiꝰ: t Si affiget homo deū. quia vos cō-
figitis me. in hebreo habeꝰ: Si violētabit ho-
mo deū: qꝛ vos violentatis me. loquiꝰ eñ ſcri-
ptura de deo ſicut de hoīe cuiꝰ bona ꝑ violen-
tiā capiunꝰ. decime xo ipſius dei ſunt ꝓ ſuſten-
tatione miniſtroꝝ ſuoꝝ que retinebanꝰ iniuſte
a iudeis laicis. ideo ſubdiꝰ: v In decimis. q̄
debebantur leuitis. x Et in primitijs que
debebanꝰ ſacerdotibꝰ: ⁊ ad hanc ſentētiā redu-
ciꝰ trāſlatio noſtra: homo eñ dicto modo vio-
lentatus ꝫm cōem modū loquēdi diciꝰ vſqꝫ ad
cor confixus. y Et in penuria vos maledi-
cti eſtis. in penā eñ dicti peccati deꝰ īmittebat
ſterilitatē terrenaſcentiū. iō ſubdiꝰ: z Inferte
oēm decimā in horreū.ſ. leuitarū. a Et ꝓba-
te me.i. effectū bonitatis mee: ſi de dictis deci-
mis feceritis qd̄ debetis. ideo ſubdiꝰ:
b Si nō aperuero vobis cataractas celi: dan-
do vobis pluuias ⁊ rores ad fecundationē ter-
re cōuenientes. b Et effudero vobis bñdi-
dictionē.i. bonoꝝ tēporaliū multiplicationē.
c Et increpabo ꝓ vobis deuorantē.i. faciā ꝑ
vētus vrēs: locuſte: ⁊ hmōi nō deuorabunt ſeu
peiorabunt terrenaſcentia.

Et beatos

b dere: ⁊ dare pauperibꝰ: qđ ſi facere noluꝰ: ſaltē ī hūc iudeos imitemur vt pauperibꝰ ſaltē aliquā ptē demꝰ ⁊ ſacerdotibꝰ ⁊ viduis debitū honorē deferamꝰ ꝗ nō fecerit dñm ſupplantare cōuincit̄.

Si qñ fames ⁊ egeſtas oīm rex̄ opprimit mūdū: ꝗ ex ira dei ſciamꝰ deſcēdere: q̄ in paupibꝰ ſi elemoſynas nō acciplat: ſe priuari affirmat ſua poſſeſſione. Poſſumꝰ et ſic interptari decimas et primitias. Si q̄s doctꝰ ī lege pōt alios erudire nō debet ſibi attribuere: ꝗ pmū grās agat deo ꝗ q̄ oīa: deīde ſacerdotibꝰ eiꝰ ac mgr̄is a q̄bꝰ doctꝰ ē: alioq̄n penuria maledicet̄. ſi aūt deū largitorez ītellexerit: ⁊ bis p q̄s a deo eruditꝰ ē ſe humiliauerit: et ī horreū dei cibos intulerit. i. ſcripture alimēta pp̄lis miniſtrauerit: mādabit deꝰ nubibꝰ ſuis vt pluāt ſup eū imbrē. Increpabit etiam p eo ꝯtrarias ptātes: nec erit ſterilis vinea ille. ſ. q̄

Job. 15. a dicit: Ego ſū vitis vera ⁊ afferat ei fecūditatē: ⁊ tātā ex merito humilitat̄ beatitudinē cōſeq̄tur: vt oēs gentes dicāt eū beatū: ⁊ in terra. i. doctrina illiꝰ deſiderēt habitare. a Et btōs. Cūcte nationes p circūitū mirabunt̄ fertilitatē t̄re vr̄e: in tm̄ vt oēs habitare ī ea deſiderēt ⁊ abūdātie rex̄ omniū gētibꝰ exēplo ſit̄. b Inualuerūt. Repetit plenꝰ qđ dixerat: laborare feciſtis. d. i. ſu. et exponit latius q̄rimoniā pp̄li reuerſi ꝺ captiuitate: q̄ ex iſtēs ī cultu vnius dei: mult̄ miſerijs affligebat̄: vidēs idolatraſ ī oībꝰ pſpari. Infirmato ꝗ ⁊ dicēti: fruſtra colo deū: occurrit pp̄ha ī pſona dñi ⁊ recidit v̄ba blaſphemie q̄ ab īfirmis dicunt̄ ī creatorē.

c Ergo. Pñt ꝗ ꝺ hereticis ītelligi: martiōe ⁊ valētino ⁊ cūct̄ q̄ nō recipiētes vetꝰ teſtm̄ ꝯ creatorē loquūt̄: ⁊ pficiūt ī ſua impietate: ⁊ mltos ſocios ſceler̄ habent.

d Tunc lo. Verba pp̄he. Quaſi ill̄ blaſphemātibꝰ ꝺ iudicio dei iuſti q̄ caſto timore deū timēt: loquēt̄ adīuicē cohortāteſ ſe ꝙ retributio bonox̄ vl̄ malox̄ ñ ſit ī pñti ſʒ ī futuro: ⁊ ꝙ hō ñ poſſit ſcire iudicia dei ⁊ de

a um. Et beatos dicēt vos oēs gē a

tes. Erit|eñ vos t̄ra deſiderabil̄

a ſemp plus ⁊ plꝰ accuſatis deū: ꝗ cultores ſuos negligat. ſ nō intelligētes ꝗ grauis ē veſtra blaſphemia.

b dic dñs exercituū. Inualuerūt ſu b

p me verba vr̄a dicit dñs. Et di

ſ reſpondet deus.

xiſtis: q̄d locuti ſumꝰ cōtra te? Et

a ſ ab vtilitate. b ſ obſeruādo legē.

dixiſtis: † Vanꝰ ē q̄ ſeruit deo. Et c d

a ſ in pſenti p dei ſeruitute exigūt mercedem iō nō recipiunt.

qđ emolumētū qꝛ cuſtodiuimꝰ pce

a ſ cōtritione cordis. vñ: Tota die contriſtatus ingrediebar.

pta eiꝰ: ⁊ qꝛ āmbulauimꝰ triſtēs co e

c rā dño exercituū. Ergo nūc btōs f g

a ſ q̄ ꝯ deū ſugbiunt ⁊ blaſphemāt. ſ poſt ſcelera ⁊ blaſphemias pſperis pfruunt̄.

dicimꝰ arrogāteſ. Siq̄dē edificati h

ſūt faciētes īpietates: ⁊ tētauerūt i

a ſ felicitate pſentis ſeculi. b ſ verba pphete. ſ nō dicit q̄d locuti ſūt: ſʒ ex eo ꝙ addit timētes deū: dat̄ intelligi q̄d ſint locuti. ſ. qđ ad timorem dei ptinet.

d deū ⁊ ſalui facti ſunt. Tūc locuti k l

ſūt timētes deū vnuſquiſꝗ cum m

ſ iuſtis loquētibꝰ et cohortātibꝰ ſe cōtra blaſphemias attendit deus.

primo ſuo. Et attēdit dñs et au n

diuit ⁊ ſcptꝰ ē liber monumēti co o

a ſ verba q̄ dicūt hinc blaſphemi: inde deū timentes ſcripta ſūt vt ſint ī memoria pſcie dei: vt ī die iudicij blaſphemis penas: ⁊ timētibꝰ pmia reddat

rā eo timētibꝰ dñm ⁊ cogitātibꝰ

a ſ timētes me q̄ rñderūt ad verba blaſphemie.

nomē eiꝰ. Et erūt mihi ait dñſ ex p

ſ iudiciū. ſ in peculiarē populū.

ercituū ī die q̄ ego facio ī peculiū q r

ſ qꝛ oīs hō ſub pctō. ſ. ī quo duplex affectus eſt: ⁊ pietatis in filiū ⁊ ſeruitutis in famulū.

⁊ pcā eis ſic pcit vir filio ſuo ſuiē s t

a ſ p pniām. b ſ q̄ nūc blaſphematis ex beatitudine timentiū et veſtra miſeria cognoſcetis q̄d ſit inter iuſtū et impium.

ti ſibi. Et cōuertimini: ⁊ vidēbit̄ v x

q̄d ſit iter iuſtū ⁊ ipiū: ⁊ iter ſuiē

tē deo ⁊ nō ſeruiētē ei. Ca. IIII

ſ plenꝰ inculcat de penis blaſphemātiū ⁊ de pmijs timētiū. a ſ iudicij q̄ ſctis lux: peccatoribꝰ tenebre.

Ecce enim diēs veniet y†

a Et beatos vos dicēt oēs gētes. q̄ ſunt in circūitu veſtro ex bonox̄ veſtrox̄ multiplicatione. iſta tñ pmiſſio eſt ſub cōditione. ſ. ſi fecerint bene: qđ qꝛ nō fecerunt, p̄miſſio nō fuit impleta. b Inualuerūt. Hic error ſupra poſitꝰ remouet̄ ⁊ diuidit̄ in duas ptes: qꝛ primo dictꝰ error repetit̄ vt aliquid addat̄: et ſcđo ēuacuat̄. ibi: Tunc locuti ſunt timētes. Circa primū dicit̄ in pſona dei: Inualuerūt ſup me verba vr̄a. i. ꝯ me ſūt multiplicata. ⁊ q̄ ſint illa ſubdit̄:

c Vanꝰ ē q̄ ſeruit deo: qꝛ ad hoc nō ſequit̄ aliqua eius retributio: qꝛ ſicut dictū ē ſupius negabant deū habere p_uidētiā de actibꝰ humanis vel iuſticiā ⁊ ad vtrūꝗ ſequit̄ defectꝰ bone retributionis. iō ſubdit̄ ī pſona talū:

d Et qđ emolumentū qꝛ cuſtodiuimꝰ pcepta eiꝰ. q. d. nullū. e Et qꝛ ambulauimꝰ triſtes. i. ieiunijs afflicti. vñ ī hebreo hr̄: Et qꝛ ambulauimꝰ denigrati. ⁊ iō vlteriꝰ cōcludebāt. f Ergo nūc. i. ī pſenti vita. g Beatos dicimꝰ arrogātes. i. eleuatos ī pōpa ⁊ potētia: qꝛ bñ eſt ei in hac vita: nec expectat̄ alia. h Siq̄dē edificati ſūt. ī domibꝰ ⁊ poſſeſſionibꝰ. i Et tētauerūt deū. ipm puocādo ⁊ cōtēnēdo. k Et ſalui facti ſūt. ex q̄ cōcludit̄ ꝙ nō habeat de malis eox̄ noticiā. vel ſi habet ꝙ de talibꝰ nō fecit iuſticiā. l Tūc locuti ſunt. Hic ꝯñr dictꝰ error tollit̄: ⁊ pmo ſuccincte. ſcđo maḡ diffuſe ca. vl. Circa primū dꝛ: Tūc locuti ſūt timētes deū: q̄ cōfitēt̄ diuinā pūidētiā ⁊ eiꝰ iuſticiā ad oīa ſe extēdere. m Vnꝰ quiſꝗ cū primo ſuo. de pmiatiōe bonox̄ ⁊ punitiōe malox̄ ī ſeculo futuro. ⁊ ſubdit̄: n Et attendit dñs ⁊c̄. Hic accipit̄ et p id eſt. ſic eñ loq̄bāt̄ adinuicē. Attēdit dñs. ſ. bona ⁊ mala q̄ fiūt ī pñti vita. o Et ſcriptꝰ ē liber. i. iſta ſūt ī diuina ſcīa indelebilit̄. p Et erūt mihi ait dñs. q̄ nō pōt mētiri. q In die q̄ ⁊c̄. i. ī die iudicij. r In peculiū. i. ī pplm amicabilē ⁊ familiarem. s Et parcā eis. a penis eternis. t Sicut pcit vir filio ſuo. q̄ caſtigat eū ne incurrat maiꝰ malū. v Et cōuertimini. ſ. ad me vos q̄ eſtis in ſupradicto errore. x Et videbit̄ q̄d ſit ⁊c̄. qꝛ lʒ iuſtꝰ in pñti caſtiget̄ tñ p hoc cōſeruat̄ ī bonis gr̄e ⁊ poſtea ī bona gl̄ie deducet̄.

Moraliter. e† Ecce ego mittā angelū meū ⁊c̄. Ca. III Iſtud litteraliter exponit̄ de Johāne baptiſta. Moraliter aūt exponi pōt de bono pdicatore q̄ dicit̄ dei angelus. i. eiꝰ nuncius: ⁊ pparat mētes audiētiū ad hoc ꝙ ibi veniat xp̄s tāꝗ̄ ad tēplū ſuū. j. Cox̄. iij. Tēplū dei ſanctū eſt quod eſtis vos. m† Et q̄s ſtabit ad vidēdū eū. q. d. nullus in pñti: qꝛ nemo ſcit vtrū amore vel odio dignꝰ ſit: ⁊ ſic in ſeipſo nō videt deū. a† Ipſe eī q̄ſi ignis cōflans. i. pctā cōſumēs. † Et q̄ſi herba fullonū. pbēs nitorē virtutū. c† Et purgabit filios leui. de q̄bus dicit̄ Deut. xxxiij. q̄ dixerūt patri ſuo ⁊ matri ſue neſcio vos: ⁊ iſti ſunt boni religioſi oīa dimittētes amore xp̄i. ideo debēt eſſe purgati ⁊ colati ab omni impuritate peccati. iō ſubdit̄: e† Et erūt offerētes dño ſacrificia. i. euchariſtiā ꝗ virtutes oīm ſacrificiox̄ cōtinētē. f† Et placebit dño ſacrificiū iuda ⁊ hierl̄m. i. eccleſie. g† Sicut dies ſeculi ⁊ ſicut anni antiq̄. Vñ in canone miſſe dicit̄. Sicuti accepta habere dignatꝰ es munera pueri tui iuſti abel et ſacrificiū patriarche noſtri abrae: ⁊ qđ tibi obtulit ſummꝰ ſacerdos tuꝰ melchiſedech. Sciēdū tñ ꝙ li ſicut nō īportat equalitatē ſʒ correſpōdētiā figure ad rem figuratā: ſicut eñ res figurata pcellit figurā ⁊ veritas vmbrā: ſic euchariſtia q̄ ſacrificiū eſt noue legis pcellit oīa vete. teſta. ſacrificia. h† Et accedā ad vos in iudicio. hoc fit ī morte: qꝛ tūc venit deus ad iudiciuʒ cuiuſlibet particulare. i† Et ero teſtis velox maleficis ⁊c̄. hoc dꝛ qꝛ vita taliū dei iudicio cōiter breuiat̄. l† Ego eñ dominꝰ ⁊ nō mutor. a rectitudine iuſticie. n† Et vos filij iacob nō eſtis cōſūpti. i. a vr̄a malignitate cōſumpti. Per talē modū dꝛ Prou. xij. Verte ipios ⁊ nō erūt. ſ. impij. Sʒ ecōtrario iſti manētes ī ſua malicia dicūt̄ nō cōſūpti. iō dꝛ: o† A diebꝰ eī pa. ⁊c̄. Quia tñ deus ſemp ſuſcipit penitētē ſubdit̄: p† Reuertimini ad me ⁊c̄. ecce magna dei clementia q̄ cū ſit oipotēs tñ rogat pctōres ꝺ cōcordia. z† Inferte oēm deci. ⁊c̄. decimare ē decimā ptē dare ⁊ nouē ſibi retinere: denariꝰ aūt numerꝰ ē pfectꝰ ⁊ iō ſignificat pfectionē. nouenariꝰ aūt īpfectꝰ: ⁊ ideo ſignificat impfectionē: igit̄ ille moraliter infert oēm decimationē in horreū dei: q̄ de oībꝰ opibꝰ ſuis quicq̄d eſt ibi pfectionis attribuit diuine bonitati ⁊ quicq̄d eſt defectus pprie fragilitati: ⁊ iſtis tāꝗ̄ gratis deꝰ aperit cataractas ſue gratie: quouſꝗ det eis abundantiā ſue glorie ⁊ tūc increpat vermē deuorantē: qꝛ nihil triſtabile poterit ibi eſſe. Ca. IIII

e Ecce eñ. Hic pdictus error remouet̄ magis explicite ex premiatione bonorum et punitione malorū. ⁊ primo ponit̄ malox̄ punitio. ſecundo bonox̄ retributio. ibi: Et orieт̄. Circa primū dꝛ: Ecce eī dies veniet. ſ. iudicij.

Succēſa.

☞ ⁊ d̄ eq̄tate ei⁹ diſputare. a Cū fu. Abraā coopatio Ca.IIII
Geñ.14. g diuīe maieſtat' dic̄ Ego ſū t̄ra ⁊ cinis: iō vidit solē iuſticie. Qui
Eſa.14. d Xp̄o ſupbe dixit: Ponā ſup ſide.ſe.⁊c̄ Deduceꝛ ad terrā: ⁊ erit
cinis ſub pedib⁹ ſctōꝝ ī die iudicij. b Memētote. Loq̄ꝛ ad
Mat.5. a iſrl'.i.ad oēs q̄ deū ſenſu cernūt. Vñ: Bt̄i mūdo corð.q.i.d.v.
c Oreb ſiccitas.q꞉ p legē oīm vitio
rū humoꝛ excoquiꝛ. d Ecce ego.
Iudei dicūt ante ſuū xp̄m heliā eē vē
turū ⁊ oīa reſtauraturū. Vñ ⁊ chꝛiſto
Mat.17.b in euāgelio ꝓponiꝛ q̄ſtio: Quid ē ꝙ
phariſei dicūt ꝙ helias vēturus eſt?
Cui ip̄e rñdit: Helias q̄dem veniet: ⁊
iā venit. in helia iohānē intelligens.
Poſt moyſen.i.legē ſpūaliter ſer/
uandā dicit mittendū heliā: ī quo ꝓ/
phetia ſignaꝛ: q꞉ anteq̄ dñs in iudi/
cio pcuciat terrā anathemate: mittet
choꝛū ꝓphetaꝝ q̄ ſignificaꝛ ī helia q̄ ī
terp̄taꝛ de⁹ me⁹: ⁊ ē de oppido theſbi
q̄d ſonat cōuerſio ad pniam. H helias
B cōuertet coꝛ patrū abꝛaā: iſaac ⁊ ia. ⁊
ceteroꝝ ꝓphaꝝ ad inſtructionē poſte
roꝝ de fide ſaluatoꝛis: ī quē ⁊ ip̄i cre
diderūt: ⁊ coꝛ filioꝝ.a.p. q꞉ ſuſcipiēt
fidē quā illi habuerūt. Vel coꝛ p̄ris
ad filiū.i.dei ad oēm q̄ ſp̄m adoptio/
nis acceperit: et coꝛ filioꝝ ad patres
eoꝝ. Vñ iudei et xp̄iani q̄ nunc inter
ſe diſcrepant pari in chꝛiſtum religio/
ne cōſentient. ☞ Domio

a ☞ ad cremādos malos vt ſtipulā.
a† ſuccēſa q̄ſi canim⁹: ⁊ ērūt oēs ſup b
bi ⁊ oēs faciētes ipietatē ſtipula. c d
☞ cū cōbuſſerit eos ñ reliquet ī eis radicē malicie
Et iſlāmābit eos dies veniēs di
cit dñs exercituū: q̄ nō derelinq̄t e
a ☞ illa impijs ecōtrario.
eis radicē ⁊ germē. Et oꝛieꝛ vo/ †f+
a ☞ qui vere oīa iudicabit: nec bona nec mala nec virtutes nec vitia latere patieꝛ.
bis timētib⁹ nomē meū ſōl iuſti/ g+
a ☞ vt ſanatos p pniam ī humeris ſuis poꝛtet.
☞ tūc b ☞ q̄ nūc ſeculo q̄ſi carcere incluſi eſtis.
cie ⁊ ſanitās ī pēnis ei⁹. Et egrēdi h+ i+
a ☞ vnde: Cupio diſſolui et eſſe cū chꝛiſto. ☞ vel de vinculis relaxati.
emini ⁊ ſaliētis ſicut vitul⁹ de ar k
☞ nec h̄ fine leticie cōtēti calcabitis ipios.
a mēto ⁊ cālcabitis ipios cū fuerit l
a ☞ diſſoluti aridi in potētes reſiſtere.
cinis ſub plāta pedū vr̄oꝝ ī die m
q̄ ego facio dicit dñs exercituū.
a ☞ ad ſpūalē intelligentiā inuitat. ☞ in futuro
b † Memētote legis moyſi ſui mei n+
iuxta merita erit retributio: ergo dū ē tēpus me/ rendi obſeruate legē. ☞ que eſt ſyna. ☞ dirigē
c quā mādaui ei in oꝛe b ad omnē o+
da. ☞ ī qua ſūt. ☞ q̄ð agūt. ☞ q̄ð recipiant.
d iſrael: p̄cepta ⁊ iudicia. Ecce ego p q
mittā vobis heliā ꝓphetā añq̄ r s+
veniat dies dñi magn⁹ ⁊ hoꝛribi
a ☞ ſi helias nō añ coꝛ patrū conuerteꝛ ad filios ⁊c̄.ſ.a.p.e. cū veniet dies dñi magn⁹ iuſtis: hoꝛribilis ipijs pcutiet vn⁹ iudex nō celū: nō eos q̄ in celo verſanꝛ: ſed terrā anathemate.i. eos q̄ faciūt opera terrena.
lis: ⁊ cōuērtet coꝛ patrū ad filios t+
⁊ coꝛ filioꝝ ad p̄res eoꝝ ne foꝛte v+
☞ iudicatur⁹. ☞ ſepando oues ab hedis.
veniā ⁊ pcutiā t̄rā anathemate. x+ y
Finit Malachias ppheta.

Nico. de lyra

a Succēſa q̄ſi camin⁹. q꞉ illā diē p̄/
cedet ignis cōflagratiōis ad purga/
tionē elemētoꝝ: ⁊ eā ſequeꝛ ignis ge
hēne ad punitionē repꝛoboꝝ. iō ſub/
diꝛ: b Et erūt oēs ſupbi. peccātes
ꝯ deū. c Et oēs faciētes īpietatē. p
pctā ꝯtra ꝓximū. d Stipula. īcen/
dio gehēne deputata. e Que non
derelinquet eis radicē: q꞉ poſt finalez
ſnīam nō erit tp̄s nec locus reuertēdi
ad gratiā. f Et oꝛieꝛ. Hic ꝯñr poni
tur bonoꝝ retributio. cū d̄r: Et oꝛieꝛ
vobis timētib⁹ nomē meū. timoꝛe fi/
liali: q꞉ habet charitatē annexā.
g Sol iuſticie.i. xp̄s q̄ tūc appare/
bit electis retributoꝛ ⁊ ſaluatoꝛ iuſt⁹.
h Et ſanitas ī pēnis ei⁹.ſ. oꝛieꝛ. q꞉
p ip̄m electi gloꝛiā aīe ⁊ coꝛpis cōſe/
queꝛ. i Et egrediemini. ad cōſide/
rationē pene repꝛoboꝝ quā euadet'.
k Et ſalietis ſicut vitulus de armē/
to: q꞉ talis viſio erit eis exultationis
occaſio: tū ꝓpter ei⁹ euaſionē: tū ꝓpꝛ
diuine iuſticie impletionē ſm ꝙ d̄r Pſ.lvij. Letabiꝛ iuſt⁹ cū
viderit vindictā ⁊c̄. l Et calcabit' impios cū fuerit cinis.i.
afflicti pena ignis gehēnalis: q꞉ coꝛpa dānatoꝝ nō incinera/
bunꝛ: ſꝫ ſemp viuēt vt ſemp crucienꝛ. m In die q̄ ego facio
.i. ī die iudicij. n Memētote. Hic ꝯñr poniꝛ generalis mo/
nitio ⁊ maxime iudeoꝝ quoꝝ plures cōuertenꝛ ante iudiciū.
iō d̄r: Memētote legis moyſi ſerui mei ī q̄ fit mētio de aduētu
xp̄i ſm ꝙ dicit ſaluatoꝛ Ioh.v. Si crederet' moyſi crederetis
foꝛſitan ⁊ mihi. o Quā mā. ei ī oꝛeb. Exo.xx. p Prece/
pta.ſ. decalogi: q̄ ſeruāda ſūt tp̄e no. te. q Et iudi.i. illa q̄
cōtinēt iuſtū modū viuēdi ad ꝓximū: q̄ ſilr ſeruanꝛ ī noua le/
ge. lꝫ nō eodē mō q̄tū ad oīa: q꞉ p̄cepta iudicialia q̄ ſeruanꝛ ī
noua lege obligāt vt de nouo inſtituta. de cerimonialib⁹ vero
nō fit hic mētio: q꞉ illa ſūt totaliter excluſa in noua lege: ita ꝙ
nō poſſūt obſeruari licite: eo ꝙ erant reſpectu no. teſta figure
⁊ iō ceſſauerūt aduenīēte veritate. r Ecce ego mit. vo. heliā
ꝓphetā q̄ ad h̄ reſeruaꝛ ī vita cū enoch: vt p̄dicēt ꝯtra pfidiā
antichꝛiſti. iō ſubdiꝛ: s Añq̄ veniat dies dñi.i. dei iudicij.
quā diē p̄cedet pſecutio antixp̄i. t Et cōuertet coꝛ patrū ad
filios. reducēdo illos q̄ tūc erūt increduli ad fidē xp̄i: in quē
crediderūt p̄res antiq̄: ⁊ ſic illi p̄res diligēt filios ⁊ ecōuerſo ī
charitate xp̄i. v Ne foꝛte veniā. ī hebꝛeo nō eſt foꝛte. q꞉ ad
uētus xp̄i ad iudiciū cert⁹ eſt. pōt etiā dici ſm trāſlationē no/
ſtram
ſtrā ꝙ nō poniꝛ hic foꝛte ꝓpter incertitudinē aduēt⁹: ſꝫ ꝓpter
incertitudinē determinati tp̄is. vñ xp̄s dicit Act'.j. Nō eſt
veſtrū noſſe tp̄a vel momēta ⁊c̄. x Et pcutiā terrā.i. habi/
tātes in terra generaliter. y Anathemate.i. ſempiterna ſe/
patione ab ea: q꞉ nullus hō habitabit terrā vltra: ſꝫ aliq̄.ſ.
electi adherebūt deo ſempiterna frui/
tione: quā nobis concedat q̄ cū patre
et ſpūſancto viuit et regnat deus ī ſe/
cula ſeculoꝝ Amē. Ca. IIII

Moraliter.

y† Ecce di/
es veniet ⁊c̄.
Hoc ad lr̄am exponiꝛ de die iudicij
generalis. Moꝛaliter aūt pōt expo/
ni de die moꝛtis q̄ eſt dies iudicij pti/
cular'. iō ſubdiꝛ: a† Succēſa quaſi
camin⁹.ſ. repꝛobis q̄ ſtatim poꝛtanꝛ
ad penā ignis infernalis. iō ſubdiꝛ:
b† Et erūt oēs ſupbi ⁊c̄. q̄ nō dere/
linquet eis radicē.i. ſpem reuertendi
ad vitā p̄ntē. † Et germē.i. meren/
di virtutem. f† Et oꝛieꝛ vobis ⁊c̄.ſ.
electis. g† Sol iuſticie.i. lumē gl̄ie
pfecta tñ purgatione. h† Et ſani/
tas. p dotē impaſſibilitatis in coꝛpi/
bus reſūptis. † In penis ei⁹. p do/
tē agilitat'. iō ſubdiꝛ: i† Et egredi
emini ⁊ ſalietis ⁊c̄. ⁊ calcabitis ipios
⁊c̄. hoc diciꝛ: q꞉ dānatoꝝ pena electis
eſt cōſolatiōis materia. Et q̄m ad glo
riā cōſequēdā requiriꝛ p̄cedēs meri/
tū. iō ſubdiꝛ: n† Memētote legis
moyſi.i. chꝛiſti p moyſen figurati.
o† Quā mādaui ei in oꝛeb ⁊c̄. ibi
eñ audiente pplo deus decē p̄cepta †
dedit: q̄ xp̄s in euāgelo repetit: ⁊ ad Exo.
coꝝ obſeruātiā inducit dicēs: Mat.
xix. Si vis ad vitā ingredi ſerua mā/
data. Et ad idē faciēdū inſtituit apo/
ſtolos ⁊ alios diſcipulos et ſucceſſo/
res eoꝝ. iō ſubdiꝛ: r† Ecce ego mit/
tam vobis heliā ꝓphetā. q̄libet eñ p̄
dicatoꝛ habēs dei ȩelū ⁊ ſalutis ani/
marū helias ſpiritualiter pōt dici.
s† Anteq̄ veniat dies dñi magn⁹ ⁊
hoꝛribilis.i. ante diē iudicij genera/
lis: q̄ magn⁹ erit electis ꝓpter magni
tudinē boni q̄d tūc cōſequētur: ⁊ hoꝛ
ribilis repꝛobis ꝓpter hoꝛroꝛē pene
ad quā dānabunꝛ. t† Et cōuertet
coꝛ patrū ad filios. multi eñ patres
ꝯuerſi ſūt ad fidē catholicā p filioſ: ⁊
ecōuerſo multi filij p p̄res: ⁊ ſic erit d̄
futuro añ iudiciū generale. v† Ne
foꝛte veniā. iſtud foꝛte nō īpoꝛtat du/
biū de aduētu xp̄i ad iudiciū: q꞉ cer/
tum eſt ꝙ veniet: ſed impoꝛtat dubium tēpoꝛis iudicij quod
omnibus eſt ignotum. x† Et pcutiam terrā anathemate.
per terrā intelliguntꝛ homines terreni in amoꝛe terrenoꝛum
totaliter fixi qui tunc excōmunicabuntur penitus a dei ſoci/
etate et electoꝛum.

In capitulo.iiij. vbi dicitur in poſtilla. Iſta tamen pecca/
ta ſpecialiter exprimunꝛ.

Additio.j.

Ratio quare exprimuntur iſta pecca/
ta ſcꝫ maleficium et adulterium et plu/
rium ſm glo. quia cōmuniter iſta peccata fiunt occulte: ſed a
deo ꝓferunꝛ in medium: ne diu lateant: et ideo premiſit. Et
ero teſtis: quaſi diceret: licet de ſimilibus peccatis nō inueni
antur vt plurimum teſtes: tamen ego ero teſtis. Adiungit
etiam predictis peccatis iſta que ſequunꝛ.ſ. qui non reddunt
mercedem mercennarijs: ⁊ viduas et pupillos opprimunt et
peregrinum: ne parua putentur que periurio et adulterio cō
parantur vt in gloſa.

In ca.iiij. vbi diciꝛ in poſtilla. Precepta.ſ. decalogi.

Additio.ij.

Ubi nos habemus in hoc loco prece
pta et iudicia in hebꝛeo habeꝛ cerimo
nia et iudicia: vnde ex hoc loco eſtimāt hebꝛei habere contra
nos validum argumentū ad ꝓbandū ꝙ cerimonialia nō de
bēt ceſſare tp̄e meſſie: vt habeꝛ cōiter in expoſitionibus eoꝝ
ſed hū

ſed bñ aſpicieñti verã ⁊ ꝓpriã lr̃e ſignificationẽ ex hac auctoritate nõ habẽt intẽtũ: ſ3 forte ex ea põt oppoſitũ ꝓbari: ad qđ ſciẽdũ ꝙ aliud ẽ dicere: Memẽtote leg⁷ moyſi: ⁊ aliđ ẽ dicere: Seruate legẽ moyſi ⁊c̃. Nã ad ſuãdũ legẽ reqrit̃ facere ea q̃ i lege p̃cipiunt̃: ⁊ vitare ea q̃ in lege ꝓhibẽt̃: ad memoriã ṽo legis habẽdã h̃ nõ requirit̃: ſ3 ſufficit habere memoriã de lege i mẽte ad ei⁹ ſpũalẽ intelligẽtiã ꝑcipiẽdã: vñ i hoc loco ꝓpheta ad ſpũalẽ legis intelligẽtiã iuitat ſm glo. iterlinearẽ: nõ autẽ exhortat̃ ad obſeruãtiã legis: ⁊ ſic ex iſta auctoritate hr̃ ꝙ cerimonialia ⁊ iudicialia legis moſaice de qb⁹ hic tm̃ fit mẽtio ſũt habẽda i memoria mõ p̃dicto: nõ aũt ſeruãda qđ ẽ ↄtra eos. ſi eñi ꝓpheta intẽderet exhortari ppl'm ad legẽ moſaicam ꝑpetuo obſuãdã vtiq3 dixiſſet: Seruate ſeu cuſtodite legẽ moyſi: ⁊ hoc nõ dixit: ſ3 memẽtote leg⁷ ad innuẽdũ qđ. ſ. dictũ eſt. et notãdũ ꝙ hãc differentiã inter cuſtodire p̃ceptum ⁊ memoriã habere de p̃cepto ſeu de lege ponit Rab. moyſes gerũdeñ. in expoſitione ſuꝑ pentateuch. ſuꝑ illud verbũ: Exo. xx. Memẽto vt diẽ ſabbati ſanctifices ⁊ illud ṽbũ Deu. v. Obſerua diẽ ſabbati: dicẽdo ꝙ primũ verbũ importat p̃ceptũ affirmatiuũ ſolũ de memoria ſabbati habẽda. ⁊ ſcđm verbũ iportat preceptũ de cuſtodiẽdis oĩbus q̃ cuſtodiẽda ſunt in ſabbato.

In eodẽ ca. vbi đr i poſtil. Et cõuertet cor patrũ ad filios.

Additio. iij. Hoc qđ đr de Helia. Et cõuertet cor patru3 ad filios ⁊ cor filiorꝫ ad pr̃es eorꝫ: videt̃ ꝓprie exponendũ de ſctõ Johãne baptiſta q̃ p̃ceſſit xp̃m i ſpiritu ⁊ ṽtute helie: Luce. j. Iſte ei cõuertit cor patru3 ad filios inquãtũ digito demõſtrauit filijs xp̃m i quẽ cor patrũ fide ⁊ deſiderio tẽdebat: ſ3 h̃ in ſingulari vago: nõ aũt in ſingulari demõſtrato. ſil'r cõuertit cor filiorꝫ ad patres eorꝫ: in q̃tũ xp̃s quẽ filijs digito demõſtrauit ẽ ille i quẽ patrũ fides ⁊ deſideriũ tendebat ſaltẽ i ſingulari vago et ſequit̃: Ne forte veniã ⁊ ꝑcutiam terrã anathemate. q. d. ſi ſine ꝑcuſſore p̃cedẽte veniſſem deficiente demõſtrãte me deficeret fides mea: ⁊ ſic terra eſſet ꝑcutienda anathemate ⁊c̃.

Replica. In ca. iiij. vbi đr: Et cõuertet cor patrum ad filios: poſtil. exponit de helia: q2 hoc faciet p̃currẽdo ſm aduẽtũ xp̃i. Bur. aũt exponit de ſctõ Johanne baptiſta: ſed illa expoſitio eſt myſtica: ſicut Johãnes fuit myſticus helias: quia venit in ſpiritu et virtute helie: expoſitioni etiã Bur. ſi lr̃alis eſſe debeat occurrũt inconuenientia: primũ q2 in lr̃a dicit̃ đ die p̃ueniẽda magna ⁊ horribili: iohannes aũt nõ p̃uenit diẽ horribilẽ ſed deſiderabilẽ. Itẽ dicit̃ de nõ cõuerſis ꝑ heliã cõminatorie. Ne forte veniã ⁊ ꝑcutiam terrã anathemate. Johãnes aũt nõ p̃currit talem ꝑcuſſorẽ: q2 chriſtus nõ venit poſt Johannẽ iudicare ſed iudicari: nec venit vt iudicet terrã vel ꝑcutiat: ſed vt ſaluet̃ mundus ꝑ ipſum hui⁹ ſalutis participes nos faciat chriſtus ipſe ieſus i ſecula ſeculorum benedictus. Amen.

Additiões Pauli epĩ Burg. ac replice mgr̃i Matthie doringk eiuſdẽ ordinis ſuꝑ Malachiã ꝓpphetam finiũt.

Glo. ordi.

Epiſtola Rabani.

Domino excellentiſſimo ⁊ in cultu xp̃iane religionis ſtrẽnuiſſimo Ludouico regi. Raban⁹ viliſſim⁹ ſuorꝫ dei i dñõ dominorꝫ ꝑpetuã optat ſalutẽ. Cũ ſim ꝓmptus aĩo ad parendũ atq3 ſeruiendũ veſtre volũtati: q̃tidie cogito q̃d honorificẽtie vr̃e gratũ exhibeam vt mei memoria ſedulo apđ vos maneat: ⁊ deuotio mẽtis mee ꝗ obſequiũ veſtrũ appareat. Vñ grãdis mihi queſtiõis

Incipit ꝓlogus bti Hieronymi p̃ſbyteri i libros machabeorꝫ.

Machabeorꝫ libri duo a p̃notãt ꝑlia iter hebre b orũ duces gẽtẽq3 ꝑſa c rũ pugnã q3 ſabbatorum: ⁊ nobiles machabei ducis d e triumphos: ex cuius noie ⁊ libri ijdem ſunt nuncupati. † Hec quoq3 hiſtoria continet etiam inclyta illa geſta machabeorum fratrũ: q ſub antiocho rege ꝓ ſacris legib⁹ dira tormẽta ꝑpeſſi ſunt. f Quos mat' pia dũ diuerſis ſup

Nico. de lyra

Incipit expoſitio fratris Britonis ordinis minorꝫ ſuꝑ ꝓlogũ Machab.

a Machabeorꝫ libri duo prenotãt ꝑlia ⁊c̃. Añq3 exponam⁹ ꝓlogũ p̃libem⁹ q̃dã antecedentia q̃ neceſſaria iudicam⁹: ⁊ p̃mo notãdũ ꝙ libri machabeorꝫ nõ ſũt de canone: legũtur tñ i eccl'ijs ꝑ cõſtitutionẽ romane eccl'ie. Itẽ due ep'le Rabani q̃rũ vna ſcribit̃ Ludouico regi francorꝫ: ⁊ altera Geroldo archidiacono nũq3 i biblia ſũt ſcribẽde nec ꝓlogi ſũt dicẽde: q̃rũ occaſiõe nõnulli ſic errãt vt libroſ iſtos credãt a Rabano fuiſſe trãſlatos cũ ip̃e nõ trãſtulerit: ſ3 tm̃ fuerit cõmẽtat⁹. De his duob⁹ libris dic̃ Hiero. i ꝓlogo galeato. Machabeorũ p̃mũ hebraicũ repperi. ſcđus grec⁹ ẽ qđ ex ip̃a phraſi ꝓbari põt. Itẽ nullã video i dict' ep'lis difficultatẽ niſi ꝙ aliq̃ dubitant đ ſignificatiõe hui⁹ nois vangioñ. ſũt aũt vangiones ppl'i q̃dã de qb⁹ dicit Lucan⁹ i primo: Et q̃ de laxis imitãt̃ ſarmata bracis vangiões batani q3 truces ⁊c̃. His viſis ad ꝓlogũ accedam⁹. Diuiſio iſti⁹ ꝓlogi currit ꝑ cõtinẽtia ⁊ cõtẽta: ⁊ p̃mo tãgit̃ de cõtinẽtib⁹. ſ. de duob⁹ libris machabeorꝫ. ſcđo đ cõtẽtis. ſ. de diuerſitatib⁹ cõtẽtorꝫ. ibi: Prenotãt ꝑlia ⁊c̃. Ite3 i prima ꝑte p̃mo ponit Hiero. oꝑis titulũ. cũ dicit Machabeorũ libri. ſcđo ponit diſtinctionẽ librorꝫ vl' nũerũ. cũ dic̃: Duo. In ꝑte ſcđa tãgũt̃ cõtẽta ſub triplici differẽtia: q̃dã ei dicũt̃ đ maiorib⁹ p̃ncipaliter: q̃dã de oĩb⁹ cõiter: q̃dã de aliq̃b⁹ ſingulariter. Principalit̃ de maiorib⁹ recitãt̃ ducũ ꝑlia. ibi: Prenotãt ꝑlia ⁊c̃. ⁊ iude trophea. ibi: Et nobil' machabei ducis triũphos ⁊ ei⁹ p̃eminẽtia. ibi: Ex cui⁹ noie ⁊c̃. Cõiter de oĩb⁹ recitat̃ ſabbatorꝫ pugna. ibi: Pugnã q̃3 ſabbatorꝫ. vñ. j. Mach. ij. đr: Dixit vir ꝓximo ſuo: ecce cõitas oĩm. ⁊ ſeq̃t̃ ibidẽ: Ois hõ q̃cũq3 venerit aduerſus nos i bello die ſabbatorꝫ pugnem⁹ aduerſus eũ ⁊c̃. Singularit̃ đ aliq̃b⁹ recitãt̃ ſeptẽ fratrũ: martyrũ geſta ⁊ eorꝫ mr̃is cõſtãtia. ibi: Hec q̃3 hiſtoria. Dicit igit̃ Hiero Machab. libri duo. Nota ꝙ i hiſtorijs ſcribit̃ ꝙ i ſcđo libro machab. nõ ẽ hiſtorie ꝓſecutio ſ3 ꝓſecute recapitulatio. eſt ei ep'la quã ſcribit iudas machabe⁹ ⁊ ſenat⁹ iudeorꝫ hieroſolyme diſꝑſioni iudeorꝫ q̃ exulabat in diuerſis regionib⁹ oriẽtis ⁊c̃. Raban⁹ mag' lucidat ṽitatẽ ſuꝑ p̃ncipiũ ſecũdi libri. dicit eñi ꝙ ſcđs liber diuerſam h3 a p̃ore narrationẽ: ſ3 tñ hiſtorie nõ deſtruit ṽitatẽ: q̃ l3 ml'ta p̃oris cõtineat teſtimonia: tñ ꝑ plura iterſerit q̃ i illo nõ iueniũt̃. b Hebreorꝫ du. ſ. mathathiã: de q̃. j. Mach. ij. ⁊ ſimonẽ. đ q̃ hr̃ eodẽ. H. et iudã machabeũ. de q̃. j. Mach. iij. ⁊ i plurib⁹ ſequẽtib⁹ ca. ⁊ ionathan. đ q̃. j. Mach. ix. c Gẽtẽq3 ꝑſaru3 Iſidorus l. ix. etymol. dicit ꝙ ꝑſe a ꝑſeo rege vocati ſũt q̃ e grecia aſiã trãſiẽs ibi barbaras gẽtes graui diuturnoq3 bello ꝑdomuit: nouiſſime victor nomẽ ſubiecte gẽti dedit. idem i. xiiij. Medĩa ⁊ ꝑſida a regib⁹ medo et ꝑſeo cognoĩate ſũt ex q̃b⁹ media ab occaſu trãſuerſa parthia regna ãplectit̃: a ſeptẽtrione armenia circũdat̃: ab ortu caſpios videt: a meridie ꝑſidã. ꝑſida aũt tẽdẽs ab ortu vſq3 ad indos: ab occaſu rubrũ mare h3: ab aq̃lone ṽo mediã tãgit: ab auſtro armeniã q̃ ꝑſide ãnectit̃. de ꝑlijs ducũ hr̃ in mult' locis: de mathathia ⁊ ſuis đr. j. Mach. ij. Collegerũt exercitũ ⁊ ꝑcuſſerũt pctõres i ira ſua. Itẽ đ iuda ⁊ ſuis đr. j. Machab. iij. Preliabãt̃ ꝑlia iſrl' cũ leticia. ⁊ ibidẽ ſeq̃t̃ quõ iudaſ iuit obuiã apollonio ⁊ ꝑcuſſit ⁊ occidit eũ: ⁊ multa alia exempla patẽt. d Nobiles triũphos: q2 cũ paucis deuicit multos ⁊ fortes. j. Mach. iij. Quõ poterim⁹ pauci pugnare aduerſus ml'titudinẽ tãtã ⁊ tã fortẽ. ⁊ ſeq̃t̃ ibi: Inſiluit i eos ſubito ⁊ ↄtrit⁹ ẽ ſeron ⁊ exercit⁹ ip̃i⁹ i ↄſpectu ei⁹. Itẽ eodẽ. iiij. Ait iudas viri q̃ ſe cũ erãt: ne timueritis ml'titudinẽ eorꝫ: ⁊ i̇̃petũ eorꝫ ne formidet'. ⁊ ſeq̃t̃: Cõgreſſi ſũt ⁊ cõtrite ſunt gẽtes ⁊ fugerũt i cãpũ ⁊c̃. Itẽ i eodẽ: Cõmiſerũt ꝑliũ ⁊ ceciderũt de exercitu lyſie q̃nq3 milia virorꝫ ⁊c̃. e Machabei ducis. i. iude. đ q̃ đr. j. Mach. iij. A. Surrexit iudas q̃ vocat̃ machabe⁹. Interp̃tat̃ aũt machabe⁹ ꝓtegẽs vel ꝓtectio: ⁊ de ip̃o đr. j. Machab. iij. ꝙ ꝓtegebat caſtra gladio ſuo: ⁊ ab iſto machabeo denoĩant̃ libri machabeorꝫ i q̃ notat̃ ei⁹ p̃eminẽtia. vñ ſequit̃: Ex cui⁹ noie libri ijdẽ nũcupati ſũt. f Geſta machabeorũ fratrũ. de q̃b⁹ legit̃. ij. Mach. vij. Cõtigit ſeptem fratres vna cũ mr̃e app̃hẽſos compelli a rege edere ↄ̃ fas carnes porcinas. Itẽ i quodã ꝓlogo q̃ in q̃buſdã biblijs inuenit̃ ⁊ icipit: Machabeorꝫ libri ⁊c̃. đr ſic: Machabei ſeptem fratres ab vna matre machabea noie geniti cuſtodiẽtes legẽ: patris traditionẽ: nõ mãducãtes carnẽ porcinã: ob h̃ ab antiocho rege ſeuiſſimo in antiochia martyrij gloria coronati ſunt cũ matre ſua: atq3 ſepulti cũ magna veneratione ibi requieſcũt. De eorꝫ ſupplicijs ⁊ de conſtantia matris legit̃. ij. Mach. vij.

Finit expoſitio iſtius prologi.

Poſtilla